

T.C.
SİNOP VALİLİĞİ
İl Yazı İşleri Müdürlüğü

DAĞITIMLI
16.01.2026

Sayı : E-57975068-770-46379
Konu : Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji
Projesi Çalıştay Sonuç Raporu

DAĞITIM YERLERİNE

"Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji Projesi Çalıştay Sonuç Raporu" ile ilgili Düzce Valiliği Özel Kalem Müdürlüğünün 16.01.2026 tarihli ve 58516 sayılı yazısı ile eki ilişkide gönderilmiştir. Bilgi ve gereğini rica ederim.

Taner BOLAT
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1- Yazı (1 Sayfa)
2- Rapor

Dağıtım:
Kaymakamlıklara
Sinop Üniversitesi Rektörlüğüne
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına
Valilik Birim Müdürlüklerine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: M4NhSM-quxUUD-/mqRFi-EdQB+1-iOubvzD9 Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Sinop Hükümet Konağı - 57000
Telefon No: (368)261 55 05 Faks No: (368)261 55 05
e-Posta: sinop@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.sinop.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Gizem KILIÇ
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
Özel Kalem Müdürlüğü

Sayı : E-21969510-000-58516
Konu : Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji
Projesi Çalıştay Sonuç Raporu

16.01.2026

DAĞITIM YERLERİNE

İçişleri Bakanlığının destekleriyle Valiliğimizce yürütülen bir yıllık Kamu Ar-Ge projesi olarak hayata geçirilen "Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji Projesi" nin ilk uygulama ayağı "Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji Çalıştay"ı tamamlanmıştır.

Kamuoyunun istifadesine sunulmak üzere Çalıştay Sonuç Raporu yazımız ekinde gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

Selçuk ASLAN
Vali

Ek: Çalıştay Sonuç Raporu (1 Adet)

Dağıtım:

Bakanlıklara
80 İl Valiliğine
Kaymakamlıklara
Üniversite Rektörlüklerine
İl, İlçe ve Belde Belediye Başkanlıklarına
Valilik Birimleri
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: yb+u0w-aqwAkg-HvA56F-0YNjkg-nP1GZ8f0 Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

Camikebir Mh. İstanbul Cad. No:45 Hükümet Konağı Hz:16 Düzce
Telefon No: (380)524 13 70 Dahili: 2 - 2013 Faks No: (380)524 48 99
e-Posta: duzce@icisleri.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.duzce.gov.tr>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

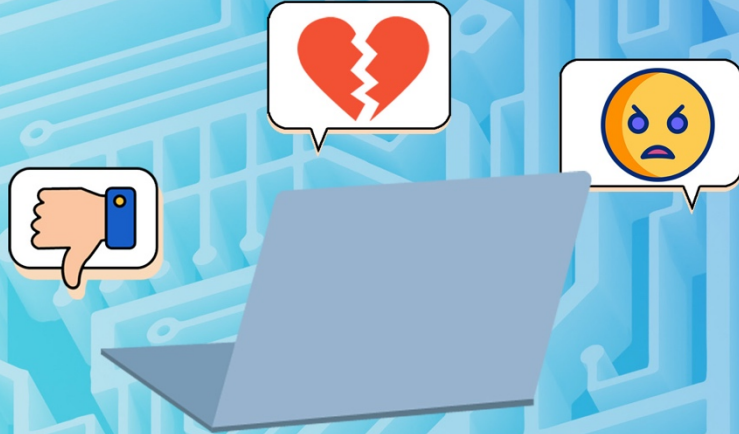
Bilgi için: Fatma ÇALIŞKAN AĞAN
Şef
Telefon No:

27-28 KASIM 2025

SİBER ZORBALIKLA MÜCADELEDE ORTAK STRATEJİ PROJESİ

ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

“Siber Zorbalıkla M¼cadelede Ortak Strateji Projesi”

1. K¼nyeye

- alıştay Başlığı:
- Destekleyen Kurum: İçişleri Bakanlığı,
- Y¼r¼t¼c¼ Kurum(lar): D¼zce Valiliği
- Paydaş Kurumlar: D¼zce Belediyesi, D¼zce niversitesi
- alıştay Tarihi ve Yeri: 27-28 Kasım 2025, D¼zce
- nsz
- alıştay D¼zenleme Kurulu
- alıştay Gruplar
- alıştay Raporu

-ÖNSÖZ-

İçinde yaşadığımız döneme adını veren “dijital çağ”da teknoloji artık yaşamımızın her alanına girmiş, anlam ve değer göstergesi olarak dijital ortamlarda bulunmak varlığını kabul ettirmenin bir yolu olarak görülmeye başlanmıştır. “Hikâyede kalmasın”, “akışta paylaşalım”, “like’ları (beğenileri) görelim, artıralım” şeklinde dilimize ve gündelik yaşamımızın merkezine yerleşen söylem öbekleri artık rutinimiz haline gelmiştir. Sosyal medya ile birlikte neredeyse her anın takipçilerle paylaşılması olağan bir duruma dönüşmüştür. Yediğimiz, içtiğimiz, gezip gördüğümüz veya olmayı arzu ettiğimiz kişiliğimiz de dâhil olmak üzere her şeyi sosyal medyada paylaşmamak, başkalarından beğeni almamak hissi hak edilen değere ulaşamama algısını güçlendirmektedir.

İletişim teknolojileri sağladığı imkânlar gibi bazı olumsuz durumları da beraberinde getirmiştir. Bu projenin konusu olan siber zorbalık da bunlardan biridir. İnternet ve cep telefonu aracılığıyla gerçekleştirilen bu zorbalık davranışı, teknolojiye olan yakın ilgileri nedeniyle özellikle gençleri siber zorbalık açısından potansiyel bir risk grubu haline getirmektedir.

Dijital bir salgın haline dönüşmeye başlayan, bilinçsiz ve kötü internet kullanımının en somut hallerinden birisi ne yazık ki siber zorbalıktır. Siber zorbalık, dijital ortamda birey ve grubun diğerlerine yönelik kasıtlı bir biçimde gerçekleştirdiği aşağılama, iftira, dedikodu, taciz, tehdit ve dışlama gibi rahatsız edici eylemleri içermektedir. Daha da önemlisi günümüz dünyasında gençlerimizi ve evlatlarımızı gerçek hayatlarında telafisi mümkün olmayan olumsuz durumlarla karşı karşıya bırakacak kadar büyük bir riski barındırmaktadır.

Göz aydınlığımız evlatlarımıza güvenli bir yarını ve onlara uğruna canla başla çalışacakları bir ülke bırakmanın, en başta onların her koşul ve ortamda güvenle yetişmesinin birincil sorumluluğumuz olduğunun bilincinde hareket etmekteyiz.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın Türkiye Yüzyılı vizyonunu vurgularken ifade ettiği gibi; **“Eğitim, akademik başarı yanında akıl, kalp ve ruh bütünlüğü olan nesiller yetiştirme çabasıdır. Unutmayın, merak ilmin anahtarıdır. Merakınız ne kadar büyükse bilginiz o kadar derin olacaktır. Bunun için soru sormaktan, sorgulamaktan asla çekinmeyin. Yaptığınız işi en güzel, en başarılı şekilde yapmaya çalışın. Unutmayın, her zorlukla beraber muhakkak bir kolaylık vardır. Bunun için kitapla, okumakla, kalemle bağınızı daima güçlü tutun. İnterneti en etkin şekilde kullanın ama bu teknolojinin sizi hayattan, baharın açan çiçeklerin güzelliğinden koparmasına müsaade etmeyin.”** söylemi çok önemli bir yol göstericidir.

Bilgi teknolojilerinde yaşanan küresel büyüme ve iletişim imkânlarının artması, çevrim dışı ortamda yürütülen birçok faaliyeti çevrimiçi ortama taşıdığı gibi siber güvenlik hayati bir zorunluluk haline gelmiştir. Siber zorbalıkla mücadelede doğru bilinçlendirme, farkındalık oluşturma ve müdahale büyük önem taşımaktadır.

İçişleri Bakanımız Sayın Ali Yerlikaya’nın sıklıkla vurguladığı gibi; **“İçişleri Bakanlığı olarak biz; terörle, zehir tacirleriyle, halkımızın huzuruna kastedenlerle nasıl mücadele ediyorsak; aynı kararlılığı, siber suçlarla mücadelede de gösteriyoruz. Modern dünyanın en belirleyici güvenlik unsuru haline gelen siber alanda, ülkemizin yüksek menfaatlerini koruyoruz. Bu hedef doğrultusunda, siber suçlarla etkin bir mücadele yürütüyoruz. Asayiş suçlarıyla mücadelede olduğu**

gibi siber suçlarla mücadelede de önleyiciliği artırıyoruz. Siber zorbalıkla mücadeleyi öncelikli meselemiz olarak görüyoruz” sözleri, bizim de bu yoldaki hedefimizi belirlemektedir.

Geçtiğimiz yıl İçişleri Bakanlığımızın destekleriyle yürütücülüğünü üstlendiğimiz ve örnek bir model sunma imkânı bulduğumuz **“Kamu Kurumlarında Dijital Okuryazarlık Proje’mizin** başarıyla tamamlanması, somut çıktılarını tüm kamuoyu ile paylaşmanın onurunu ve mutluluğunu yaşamaktayız. Bu mutluluk ve gayretle İçişleri Bakanlığımızın destekleriyle yürütücülüğünü üstlendiğimiz “Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji Projesi’ni hayata geçirdiğimizi duyurmanın ortak heyecanını paylaşmaktayız.

Bu proje ile **sadece sosyal ağları doğru kullanma yetisini geliştirmeyi değil; evlatlarımızın dijital dünyada da güvenliğini sağlayarak dijital teknolojilere uyumlu ancak dikkatli; öğrenen, nezaketi elden bırakmayan; araştırma merakını artıran ancak bir başkasının varlığına saygı duyan bireyler olmalarını sağlamayı, aynı zamanda da farklı içerik kullanımlarının saptanması ve bilinçli kurum/okul, etkili paylaşım ve bilinçli nesil kavramlarını anlamayı ve sistematik bir bütünlük içerisinde sunmayı hedeflemekteyiz.**

Bu minvalde gerek Düzce’de gerekse Türkiye’de siber zorbalıkta sosyal ağları kullanan aile-öğrenci-öğretmen grubuna yönelik olarak içerik ve paylaşımlara ve siber zorbalığa ilişkin görüşlerinin nasıl anlamlandırıldığına odaklandık. Düzce’de yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının, akademisyenlerin, doğrudan konunun muhatabı olan değerli evlatlarımızın yer aldığı çalıştay gruplarımız; konuyla ilgili uzmanlıkları olan çalışma arkadaşlarımız, kamu kurum kuruluşu yöneticilerimiz dâhil olmak üzere tüm gruplara dair paylaşım ve anlatıları çalışmamız kapsamında yer almıştır. Çalıştay, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca mevcut vakalara müdahale etmeyi değil; güvenli, kapsayıcı ve etik bir dijital kamusal alanın inşasını hedefleyen uzun vadeli bir kamusal sorumluluk alanı olduğunu ortaya koymuştur. Ortaya konulan analizler ve öneriler, Düzce ölçeğinde geliştirilen deneyimlerin ulusal düzeyde politika üretimine katkı sunabilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede siber zorbalıkla mücadele, geçici projelerle sınırlı bir faaliyet alanı olarak değil; çocukların ve gençlerin kendini güvende hissettiği, kurumların koordineli çalıştığı ve dijital yurttaşlık bilincinin güçlendiği bir toplumsal dönüşüm süreci olarak ele alınmalıdır.

İçişleri Bakanlığımızın destekleriyle; Valiliğimiz yürütücülüğünde alanında uzman profesyoneller ve akademisyenlerin gönüllü katılımları ile tasarlanan bu projenin ilk uygulama ayağını oluşturan “Siber Zorbalıkla Mücadelede Ortak Strateji Çalıştayı” ile siber zorbalık alanında bir farkındalık oluşturulması ve oluşturulacak eğitim programı ile önce eğitimcilerin eğitilmesi sonrasında ise öğrenci ve ebeveynlere ulaşılması ve oluşturulacak eğitim programından istifade etmelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

Nihayetinde gençler için güvenli ekran, sağlam yarın demektir. Bu da sağlıklı internet kullanımı sağlıklı toplum ve güvenli gelecek anlamına gelmektedir.

Bir şey karşısında güçlü olabilmek için onun bilgisine sahip olmamız şarttır. Bilmediğimiz, nasıl işlediğini doğru olarak anlayamadığımız bir yapı/ durum karşısında güvenli adımlar atmamız ise mümkün değildir.

Siber zorbalık ve siber zorbalıkla mücadelede ortak strateji oluşturmanın bilgilendirici boyutları ile ele alındığı iki günlük alıştay programımızın sonuç raporunun farkındalık oluşturmasını ve devamında projemizin fayda getirmesini umuyor, İçişleri Bakanlığımız başta olmak üzere, Valiliğimiz adına Proje yrtcmz Vali Yardımcım Dr. Ömer Yılmaz'a; proje araştırmacıları: Prof. Dr. Ece Karadoğan Doruk'a; Prof. Dr. Hatun Boztepe Taşkıran'a; Doktor ğretim yesi Nurgl Soydaş'a; Doktor ğretim yesi Anıl Durmuşahmet'e; Uzman şeyma Olcay Kaplan'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu proje vesilesiyle bizlerden desteklerini esirgemeyen İçişleri Bakanlığımıza, alıştay Düzenleme Kurulu'nda yer alma nezaketi göstererek verdikleri destek için İçişleri Bakanı Başdanışmanı Sayın Prof. Dr. Ergün YOLCU'ya, Düzce Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Nedim Sözbir'e şükranlarımı iletiyorum.

Proje ve alıştay düzenleme kurulunda yer alan Valiliğimiz AB Proje Uzmanları Sayın Dilek avuş'a, Sayın Müjde Egemen Akça'ya; Basın ve Halkla İlişkiler Müdürümüz Sayın Gülay nel ve basın ekibimize, alıştay sonuç rapor metninin birleştirilmesinde katkı sunan Dr. Öğr. Üyesi Anıl Durmuşahmet'e, Dr. Ecem Taneri Ersoy'a, tüm paydaşlarımız, katılımcılarımız, eğitmenlerimiz, çalışma arkadaşlarımız, varlıkları ile değer katan gençlerimiz, ve değerli basın mensuplarına verdikleri destek ve gösterdikleri gayret için teşekkürlerimi sunuyorum. Projenin ilk çıktısı olan alıştay Sonuç Raporu'nun ardından oluşturacağımız kılavuzun rehberlik edebilmesi ümidiyle saygılarımı iletiyorum.

Selçuk ASLAN

Düzce Valisi

-KURUL ve KOMİSYONLAR-

Düzenleme Kurulu Başkanları

- Selçuk ASLAN/ Düzce Valisi
- Prof. Dr. Nedim SÖZBİR/ Düzce Üniversitesi Rektörü
- Prof. Dr. Ergün YOLCU/ İçişleri Bakanı Başdanışmanı
- Dr. Ömer YILMAZ/ Düzce Vali Yardımcısı

Düzenleme Kurulu

- Şeyma Olcay KAPLAN/ İçişleri Bakanlığı Özel Kalem
- Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK /Düzce Üniversitesi Rektör Yardımcısı
- Nuri ÇELİK/ Düzce Valiliği İl Özel İdare Genel Sekreteri
- Sezgin KÜÇÜKTEPE / Aile ve Sosyal Politikalar İl Md.
- Burçin SARICAN/ Düzce Belediyesi Kültür, Sanat ve Sosyal İşler Müdürü
- Sinan DEMİR / İl Emniyet Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Şube Md.
- Nilgün ÖZDEMİROĞLU / Düzce İl Rehberlik Araştırma Merkezi Md.
- Pınar ASLAN / İl Milli Eğitim Müdürlüğü ARGE Koordinatörü
- Zeynep ÜNVER HASÇELİK / İl Milli Eğitim Müdürlüğü ARGE
- Prof. Dr. Hatun BOZTEPE TAŞKIRAN/ İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi
- Prof. Dr. Ece KARADOĞAN DORUK/ İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi
- Dr. Öğr. Üyesi Nurgül SOYDAŞ/(Düzenleme Kurulu Başk. Yard). – Düzce Valiliği Basın ve İletişim Danışmanı/ Düzce Üniversitesi Öğretim Üyesi
- Dr. Öğr. Üyesi Anıl DURMUŞAHMET/ Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi
- Gülay ÖNEL/ Düzce Valiliği İl Basın ve Halkla İlişkiler Müdür V.
- Müjde Egemen AKÇA / Düzce Valiliği AB Proje Uzmanı
- Dilek ÇAVUŞ / Düzce Valiliği AB Proje Uzmanı

Proje Araştırmacıları:

- Prof. Dr. Sevimece KARADOĞAN DORUK/ İstanbul Üniversitesi
- Prof. Dr. Hatun BOZTEPE TAŞKIRAN/ İstanbul Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Nurgöl SOYDAŞ/- Düzce Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Anıl DURMUŞAHMET/ Doėuő Üniversitesi
- Uzman- şeyma Olcay KAPLAN/ Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim,
Kadın ve Aile Çalışmaları Doktora Programı

ÇALIŞTAY GRUPLAR

1. MASA (KAMU)

Moderatör: Dr. Ömer YILMAZ - Vali Yrd.

Moderatör Yrd.: Sezgin KÜÇÜKTEPE - Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü

Raportör: Ömür ATASOY - Sosyal Hizmet Uzmanı

J.Ütg. Ömer KESİKÇİ - Siber Suç. Muc. ő. Md.

Sami KARAKAYA - Polis Memuru

Pınar ASLAN - Baőöğretmen

Zeynep ÜNVER HASÇELİK - Öğretmen

Abdulselam AÇIKBAŐ - Gençlik Merkezi Müdürü

Tuğba TURNAY - Gençlik Çalışanı

Fazlı BAYRAKTAR - şube Müdürü

Zafer İŞLEYEN - Bilgisayar Teknikeri

Hasan İZMİRLİ - İl Müftü Yardımcısı

Sıla AYDIN - Aile Sosyal Destek Uzmanı

őükran ARPAZ ÜNSAL - Esin Olcay AL Rehber Öğretmen

2. MASA (KAMU)

Moderatör: Ömer SAĞLAM - Vali Yrd.

Moderatör Yrd.: Nilgün ÖZDEMİROĞLU - RAM Müdürü

Raportör: Arş. Gör. Çağatay ÇINAR

J.Asbl.Kd.Çvş.Sbr. Şevki Selim DAYIOĞLU - Siber Suç Arş. Uzm.

Sinan DEMİR - Siber Suçlar Şube Müdürü

Enes KUL - Polis Memuru

Merve KELLEÇİ - Psikolog

Cihan KOCABAŞ - Sosyal Çalışmacı

Sercan ARSLAN - Bilgisayar Teknikeri / (Düzce Belediyesi)

Gülseren BALKAN - Psikolojik Danışman / (Aile Sosyal)

Erkan ADALAN - Şube Müdürü

Tuğba DEMİRDAĞ - Rehber Öğretmen

Hilal Nur ARSLAN - Öğretmen

Sıddık POLAT - Müdür Yardımcısı

3. MASA (AKADEMİSYENLER)

Moderatör: Prof. Dr. Nilüfer PEMBECİOĞLU

Moderatör Yrd.: Dr. Öğr. Üyesi Anıl DURMUŞAHMET

Raportör: Dr. Ecem TANERİ ERSOY

Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK - Rektör Yardımcısı

Prof. Dr. Mustafa KOÇ

Doç.Dr.Ersin DİKER

Doç Dr.Sevgi KAVUT

Doç. Dr.Sezercan BEKTAŞ

Doç Dr.Tezcan ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hakan SARITİKEN

Dr. Öğr. Üyesi Ufuk GÜVEN

Şeyma Olcay KAPLAN - Uzman

4. MASA (GENÇLER)

Moderatör: Çağla AYOĞLU - Rehber Öğretmen

Moderatör Yrd.: Faruk Ünal - Rehber Öğretmen

Raportör: Mert KAYACIK - Rehber Öğretmeni

Emreca KILIÇ - Öğretmen
Yasemin EREN - Öğretmen
Yusuf KORKMAZ - Öğrenci
Mustafa Berk ŞİRİN - Öğrenci
Ege GÜNER - Öğrenci
Yuşa Efe ORHAN - Öğrenci
Sevban SULAR - Öğrenci
Fatma Su YALÇIN - Öğrenci
İlknur Buğlem DEMİR - Öğrenci
Şeyma Nur KOYUNCU - Öğrenci
Murathan TAŞYILDIZ - Öğrenci
Emirhan ÇODAR - Öğrenci

2. Genel Bilgiler

Çalıştayın amacı: Bu çalıştayın temel amacı, Düzce ilinde siber zorbalık ve akran zorbalığıyla mücadeleyle yönelik toplumsal ve kurumsal farkındalığı artırmak; ilgili tüm paydaşlar arasında sürdürülebilir iş birliği mekanizmaları oluşturmak ve yerel ihtiyaçlara yanıt verebilecek uygulanabilir stratejiler geliştirmektir. Çalıştay, siber zorbalığın yalnızca bireysel bir sorun değil; eğitim sistemi, aile yapısı, dijital kültür ve kurumsal politikalarla doğrudan ilişkili, çok boyutlu bir risk alanı olduğu varsayımından hareket etmektedir. Bu doğrultuda etkinlik, koruyucu-önleyici yaklaşımı önceleyen, disiplinler arası ve kurumlar arası bir perspektifle tasarlanmıştır.

Çalıştay kapsamında belirlenen alt hedefler şu şekildedir:

- Siber zorbalığın ve akran zorbalığının tanımı, türleri, psikososyal ve akademik etkileri ile Düzce özelindeki görünümüne ilişkin ortak bir kavramsal çerçeve oluşturmak; kavramlara ilişkin terminolojik belirsizlikleri azaltarak paydaşlar arasında ortak bir dil geliştirmek.
- Kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, akademi ve medya temsilcileri arasında koordinasyonu ve bilgi paylaşımını güçlendirmek; siber zorbalıkla

mücadelede tekil ve parçalı girişimler yerine bütüncül ve eşgüdümlü bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sunmak.

- Pilot olarak belirlenen okullarda uygulanabilecek, erken uyarı, önleme ve müdahale mekanizmalarını içeren somut model ve uygulama önerileri geliştirmek; okul temelli iyi uygulamaların yerel düzeyde test edilmesine ve yaygınlaştırılmasına zemin hazırlamak.
- Eğitimcilerin eğitimi yaklaşımı doğrultusunda öğretmenler, rehberlik uzmanları ve ilgili meslek gruplarının bilgi ve farkındalık düzeylerini artırmak; bu sayede proje süresi ve sonrasında da devam edebilecek, kurumsal kapasiteye dayalı ve sürdürülebilir bir mücadele zemini oluşturmak.
- Çalıştay sürecinde elde edilen bulguların ve önerilerin, kılavuz kitapçık, tanıtım filmi ve sosyal medya faaliyetleri aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlamak; siber zorbalıkla mücadele konusunda toplumsal duyarlılığı artırmak ve kamuoyunda kalıcı bir farkındalık sağlamak.

Bu hedefler doğrultusunda çalıştay, yalnızca mevcut sorunların tespit edilmesini değil; aynı zamanda Düzce ölçeğinde geliştirilen deneyim ve çıktıların, ulusal düzeyde politika geliştirme ve uygulama süreçlerine katkı sunabilecek bir referans çerçeveye dönüştürülmesini amaçlamaktadır.

- Katılımcı profili: Akademisyenler, Kamu personelleri, Gençler
- Ele alınan temel temalar:
 - **Siber Zorbalığın Tanımı ve Temel Unsurları:** Bu temanın seçilmesinin temel nedeni, siber zorbalıkla mücadelede karşılaşılan en büyük yapısal sorunlardan birinin **kavramsal belirsizlik** olmasıdır. Çalıştay sürecinde farklı paydaşların siber zorbalığı farklı biçimlerde tanımladığı, bazı durumlarda ağır zarar verici dijital davranışların “şaka”, “ergenlik çatışması” ya da “bireysel sorun” olarak değerlendirildiği gözlemlenmiştir. Bu durum hem erken müdahale mekanizmalarını zayıflatmakta hem de hukuki ve pedagojik süreçlerde kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bu tema, mücadeleye sağlam bir zemin oluşturmak amacıyla, siber zorbalığın ayırt edici unsurlarını (kasıt, güç dengesizliği, dijital ortamın kalıcılığı ve yaygınlık gibi) netleştirmeyi ve tüm paydaşlar için ortak bir başlangıç noktası oluşturmayı hedeflediği için seçilmiştir.

- **Kapsanan Eylemler ve Terminoloji Sorunu:** Bu temanın seçilme nedeni, siber zorbalığın hangi davranışları kapsadığına dair **uygulamada çeşitlilik** bulunmasıdır. Çalıştayda, hakaret, ifşa, dışlama, sahte hesaplarla saldırı, tehdit ve alay gibi eylemlerin bazı durumlarda siber zorbalık olarak tanınmadığı; buna karşılık “siber şiddet”, “dijital şiddet” ve “siber zorbalık” kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığı görülmüştür. Terminoloji sorunu yalnızca akademik bir problem değil; öğretmenlerin, ailelerin ve kurumların nasıl tepki vereceğini doğrudan etkileyen pratik bir sorundur. Bu nedenle tema hem kapsama giren eylemleri somutlaştırmak hem de eğitim, hukuk ve medya alanlarında kullanılabilecek **ortak ve tutarlı bir terminolojik çerçeve** geliştirmek amacıyla belirlenmiştir.
- **Mağdur Üzerindeki Bireysel ve Akademik Etkiler:** Bu tema, siber zorbalığın çoğu zaman **görünmez kalan ancak derin ve kalıcı etkiler oluşturan** sonuçlarını görünür kılmak amacıyla seçilmiştir. Çalıştayda paylaşılan deneyimler ve gözlemler, siber zorbalığın yalnızca psikolojik bir rahatsızlığa neden olmakla kalmadığını; öğrencilerin akademik başarılarını, okula aidiyet duygularını ve sosyal ilişkilerini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Bu tema, siber zorbalığın “ekranla sınırlı” bir sorun olarak algılanmasının önüne geçmek; eğitim sistemi açısından yarattığı riskleri somutlaştırmak ve müdahale gerekliliğini güçlü biçimde gerekçelendirmek için tematik çerçeveye dâhil edilmiştir.
- **Fail Motivasyonları ve Dijital Kültür (Aile ve Eğitim Boyutu):** Bu temanın seçilmesinin temel gerekçesi, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca mağdur odaklı yürütülmesinin **yetersiz kalacağı** yönündeki ortak farkındalıktır. Çalıştay tartışmaları, zorbalık davranışlarının arkasında yalnızca bireysel “kötü niyet” değil; dijital kültür, görünürlük baskısı, sosyal onay arayışı, aile içi iletişim biçimleri ve eğitim ortamlarının rolü gibi çok katmanlı faktörler bulunduğunu göstermiştir. Bu tema, fail davranışlarını besleyen yapısal ve kültürel dinamikleri anlamayı; aile ve eğitim kurumlarının bu süreçteki dolaylı etkilerini görünür kılmayı ve önleyici politikaların bu boyutlar dikkate alınmadan etkili olamayacağını ortaya koymak amacıyla seçilmiştir.
- **Hukuki ve Kurumsal Durumlar (Ekosistem ve Çözümler):** Bu temanın seçilmesinin nedeni, siber zorbalıkla mücadelede **hukuki ve kurumsal düzeyde**

bir bütüncüllük ihtiyacı bulunmasıdır. Çalıştay sürecinde, mevcut mevzuatın siber zorbalığı doğrudan tanımlamaması, sorumlulukların farklı kurumlara dağılmış olması ve koordinasyon konusu sıkça dile getirilmiştir. Bu tema, siber zorbalığı yalnızca bireysel vakalar üzerinden değil; bir **ekosistem problemi** olarak ele almayı, kurumsal rolleri tespit etmeyi ve sürdürülebilir çözüm önerilerinin hangi düzeylerde geliştirilmesi gerektiğini tartışmaya açmak amacıyla belirlenmiştir. Aynı zamanda yerel düzeyde geliştirilecek modellerin ulusal politikalara nasıl katkı sunabileceğine dair bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir.

- Ortaya çıkan ana bulgular:
 - **Siber zorbalık konusunda güçlü bir farkındalık olmasına rağmen ortak ve bağlayıcı bir tanım bulunmamaktadır:** Çalıştayda yer alan tüm katılımcılar, siber zorbalığın ciddi bir toplumsal sorun olduğu konusunda mutabık olmakla birlikte, kavramın içeriği ve sınırları konusunda **kurumsal ve terminolojik bir birliktelik olmadığı** görülmüştür. Siber zorbalık; kimi paydaşlar tarafından suç, kimi paydaşlar tarafından psikososyal risk, kimileri tarafından ise iletişimsel bir sorun olarak ele alınmaktadır. Bu durum, erken müdahale, yönlendirme ve çözümde belirsizliğe neden olabilmektedir.
 - **Tanımsal ve terminolojik belirsizlik, müdahale süreçlerini doğrudan zayıflatmaktadır:** “Siber zorbalık”, “siber şiddet”, “dijital zorbalık” ve “dijital şiddet” kavramlarının birbirinin yerine kullanılması; öğretmenler, aileler ve kurumlar açısından **hangi davranışın, ne zaman zorbalık olarak ele alınacağı** sorusunu belirsiz hâle getirmektedir. Bu belirsizlik, bazı ağır vakaların “şaka”, “ergenlik çatışması” ya da “bireysel sorun” olarak değerlendirilmesine yol açmakta ve müdahaleyi geciktirmektedir.
 - **Siber zorbalık, mağdurlar üzerinde derin ve kalıcı bireysel ve akademik sorunlara neden olmaktadır:** Belgelerde ortak biçimde ortaya konan bulgular, siber zorbalığın mağdurlar üzerinde yalnızca anlık bir psikolojik rahatsızlık yaratmadığını; **özgüven kaybı, sosyal geri çekilme, akademik başarısızlık, motivasyon eksikliği, kaygı bozuklukları ve uzun vadede kendine zarar verme düşüncelerine kadar uzanan** ciddi etkiler doğurduğunu göstermektedir. Özellikle çocuklar ve gençler açısından bu etkiler, eğitim sürecini doğrudan sekteye uğratmaktadır.

- **Siber zorbalık, yalnızca dijital ortamda başlayan bir sorun değil; yüz yüze ilişkilerin dijital uzantısıdır:** Çalıştay çıktıları, okul ortamında yaşanan akran zorbalığı, dışlanma ve güç ilişkilerinin; sosyal medya, çevrimiçi oyunlar ve mesajlaşma uygulamaları üzerinden **daha görünmez, daha kalıcı ve daha yıkıcı biçimde** devam ettiğini göstermektedir. Bu durum, siber zorbalığın yalnızca teknoloji temelli değil; aynı zamanda **toplumsal ve kültürel bir sorun** olduğunu ortaya koymaktadır.
- **Fail davranışları bireysel kötü amaçtan çok dijital kültür ve sosyal onay mekanizmalarıyla ilişkilidir:** Raporlarda yer alan tartışmalar, siber zorbalık faillerinin motivasyonunun çoğu zaman güç gösterisi, görünür olma, aidiyet kazanma, beğenilme ve intikam gibi duygular etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Dijital platformların algoritmik yapısı, anonimlik imkânı ve sosyal onay mekanizmaları bu davranışları teşvik edici bir zemin oluşturmaktadır. Bu nedenle fail davranışlarının yalnızca bireysel cezalandırma yoluyla ele alınmasının yeterli olmadığı ortak bir bulgu olarak öne çıkmaktadır.
- **Aileler ve eğitim kurumları, siber zorbalıkla mücadelede kritik ancak desteklenmemiş aktörlerdir:** Çalıştay katılımcılarına göre, ailelerin çoğu zaman siber zorbalık karşısında **yasaklayıcı veya korumacı reflekslerle** hareket ettiğini; öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin ise ne yapmaları gerektiği konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ifade etmektedirler. Dijital okuryazarlık ve rehberlik faaliyetlerinin sistematik ve sürdürülebilir biçimde yürütülmemesi, önleyici mekanizmaların zayıf kalmasına neden olmaktadır.
- **Hukuki çerçevede yeniden değerlendirme gerekmektedir:** Raporlarda, Türk Ceza Kanunu'nda "siber zorbalık" başlığı altında müstakil bir düzenleme bulunmamasının, vakaların farklı suç tipleri üzerinden ele alındığı vurgulanmaktadır. Anonimlik, sahte hesaplar, delil toplama güçlükleri ve platformların veri paylaşımındaki sınırlılıkları, mağdurların çözüme erişimini zorlaştırmaktadır. Bu durum, hukuki müdahalelerin etki boyutunu azaltmaktadır.
- **Kurumlar arası iş birliği ihtiyacı konusunda güçlü bir mutabakat bulunmaktadır:** Çalıştayda yer alan tüm kamu kurumları ve paydaşlar, siber zorbalıkla mücadelede tüm kurumlarda ortak sorumlulukla hareket edilmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmıştır. Merkezi yönetim, yerel yönetimler, eğitim kurumları, aileler, medya ve sivil toplum kuruluşlarının

eşgüdümlü ve sürekli iş birliği içinde çalışması gerektiği ortak bir bulgu olarak öne çıkmıştır.

- **Mevcut farkındalık faaliyetleri tek boyutludur:** Belgeler, farkındalık çalışmalarının çoğunlukla proje odaklı, kısa süreli ve etkisi ölçümlenmeyen faaliyetler olarak yürütüldüğünü göstermektedir. İzleme–değerlendirme mekanizmalarının tam takibinin yapılması iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasını ve sürdürülebilirliğini artıracaktır.
- **Yerel düzeyde geliştirilecek pilot modeller, ulusal politika üretimi için önemli bir potansiyel taşımaktadır:** Çalıştayda ortaya çıkan görüşler, Düzce özelinde geliştirilecek pilot okul uygulamaları, eğitici eğitimleri ve kurumlar arası koordinasyon modellerinin; doğru şekilde belgelendiği ve izlendiği takdirde **ulusal düzeyde ölçeklenebilir** bir mücadele çerçevesi sunabileceğini göstermektedir.
- **Politika / uygulama önerilerinin özeti**
 - **Siber zorbalık için ulusal düzeyde ortak ve bağlayıcı bir tanım geliştirilmelidir:**

Öneri: Siber zorbalık kavramı; kasıt, güç dengesizliği, dijital ortamın yaygınlığı ve kalıcılığı unsurlarını içeren eğitim–hukuk–medya alanlarında ortak kullanılabilecek bir çerçeve tanım hâline getirilmelidir.

Gerekçe: Belgelerde en güçlü ortak bulgu, tanımsal belirsizliğin müdahale süreçlerini zayıflatmasıdır. Ortak tanım olmadan öğretmen, aile, kolluk ve yargı aynı vakayı farklı şekillerde değerlendirmekte; bu da erken müdahaleyi ve mağdurun korunmasını geciktirebilmektedir.
 - **Terminoloji ortak tanıma dayanmalı, eğitim ve rehberlik materyallerinde tek dil kullanılmalıdır:**

Öneri: “Siber zorbalık”, “dijital şiddet” ve “siber şiddet” gibi kavramlar arasındaki ayrım netleştirilmeli; MEB, Aile ve Sosyal Hizmetler, yerel yönetimler ve medya tarafından kullanılan dil bütünlüğü sağlanmalıdır.

Gerekçe: Terminoloji karmaşası, özellikle sahada çalışan öğretmenler ve aileler açısından “bu zorbalık mı?” sorusunu cevapsız bırakmakta, ciddi vakaların sıradanlaştırılmasına yol açmaktadır.

- **Eğiticilerin eğitimi yoluyla kurumsal kapasite güçlendirilmelidir:**

Öneri: Öğretmenler, rehberlik uzmanları ve okul yöneticileri için düzenli ve zorunlu “siber zorbalıkla mücadele” hizmet içi eğitim programları uygulanmalıdır.

Gerekçe: Çalıştay bulguları, eğitimcilerin çoğu zaman ne yapacağı konusunda kararsız kaldıkları ve kendilerini yetersiz hissettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum müdahaleyi geciktirmekte ve sorunun büyümesine neden olmaktadır.

- **Ailelere yönelik dijital okuryazarlık ve iletişim odaklı destek programları yaygınlaştırılmalıdır:**

Öneri: Ailelere yalnızca “denetim” ve “yasaklama” değil, çocukla sağlıklı iletişim kurmaya odaklanan dijital ebeveynlik eğitimleri verilmelidir.

Gerekçe: Belgelerde ailelerin çoğunlukla yasaklayıcı reflekslerle hareket ettiği, bunun da çocukların yaşadıklarını gizlemesine yol açtığı görülmektedir. Bu durum mağduriyeti derinleştirmektedir.

- **Fail davranışlarına yönelik önleyici ve dönüştürücü programlar geliştirilmelidir:**

Öneri: Siber zorbalık faillerine yönelik yalnızca cezaya dayalı değil; empati, sorumluluk ve dijital etik temelli müdahale programları uygulanmalıdır.

Gerekçe: Çalıştay bulguları, fail motivasyonlarının çoğunlukla görünürlük, onay ve aidiyet arayışıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu motivasyonlar ele alınmadan sürdürülebilir bir mücadele mümkün değildir.

- **Hukuki çerçeve netleştirilmeli ve uygulamada rehberlik sağlanmalıdır:**

Öneri: Siber zorbalıkla ilişkili eylemleri kapsayan, mağdurun korunmasını önceleyen ve kurumlara yol gösteren yasal rehber dokümanlar hazırlanmalıdır.

Gerekçe: Belgelerde mevcut mevzuatın parçalı yapısı ve anonimlik kaynaklı delil sorunları açık biçimde ortaya konmuştur. Bu durum, caydırıcılığı azaltmaktadır.

- **Kurumlar arası koordinasyon için yerel düzeyde resmi iş birliği mekanizmaları güçlendirilmelidir:**

Öneri: Valilik koordinasyonunda; eğitim, sağlık, emniyet, jandarma, belediye ve STK'ları kapsayan sürekli bir "Siber Zorbalıkla Mücadele Yerel Ağı" oluşturulmalıdır.

Gerekçe: Çalıştayda tüm paydaşlar, tekil ve parçalı müdahalelerin yerine bütüncül destek mekanizması konusunda mutabık kalmıştır. Kurumsal koordinasyon, mücadelenin temel şartıdır.

- **Medya ve sosyal medya için etik yayın ve farkındalık ilkeleri geliştirilmelidir:**

Öneri: Yerel ve ulusal medya kuruluşlarıyla iş birliği yapılarak, siber zorbalığı normalleştirmeyen ve linç kültürünü beslemeyen yayın ilkeleri oluşturulmalıdır.

Gerekçe: Belgeler, medya ve sosyal medya dilinin linç kültürünü güçlendirdiğini ve toplumsal kutuplaşmayı artırdığını göstermektedir.

- **Çalıştay çıktıları yaygınlaştırılmalı ve ölçülebilir etki izleme sistemi kurulmalıdır:**

Öneri: Kılavuz kitapçık, tanıtım filmi ve sosyal medya içerikleriyle çalıştay çıktıları geniş kitlelere ulaştırılmalı; etki izleme göstergeleri belirlenmelidir.

Gerekçe: Mevcut farkındalık çalışmalarının süreksiz ve ölçümsüz olduğu belgelerde açıkça ortaya konmuştur.

- **Düzce’de geliştirilen pilot modeller ulusal ölçeğe taşınabilir hâle getirilmelidir:**

Öneri: Pilot okul ve yerel koordinasyon modelleri eğitim kiti haline getirilerek, MEB, ilgili bakanlıklar ve kurumlar için örnek uygulama seti hâline getirilmelidir.

Gerekçe: Çalıştay çıktıları, yerel düzeyde geliştirilen uygulamaların doğru biçimde yapılandırıldığında ulusal politika üretimine katkı sunabileceğini göstermektedir.

3. Çalıştayın Amacı ve Gerekçesi

Çalıştayın Düzenlenme İhtiyacı:

Dijitalleşmenin gündelik yaşamın merkezine yerleşmesiyle birlikte siber zorbalık ve ekran zorbalığı özellikle çocuklar ve gençler açısından giderek daha görünür ve yıkıcı bir sorun alanına dönüşmüştür. Bu durum, yalnızca bireysel mağduriyetler üretmekle kalmamakta; eğitim süreçlerini, aile ilişkilerini ve toplumsal güven duygusunu da doğrudan etkilemektedir. Yerel düzeyde farklı kurumların konuya temas ettiği görülmekle birlikte siber zorbalıkla mücadelede ortak bir yaklaşım, koordineli bir müdahale modeli ve paydaşlar arasında ortak bir anlayışın iyileştirici bir etki olacağı gözlemlenmiştir. Çalıştay, bu durumu bütüncül bir çerçevede ele alma ve ortak bir mücadele zemini oluşturma ihtiyacından doğmuştur.

Temel Alınan Sorunlar:

Çalıştay, siber zorbalığın tanımı ve kapsamına ilişkin belirsizlikler, müdahale süreçlerindeki tekillik, kurumlar arası rol ve sorumluluklar konusu, önleyici mekanizmalar ve erken uyarı sistemleri ile ilgili durumlar gibi temel sorulara yanıt vermeyi amaçlamaktadır. Siber zorbalık vakalarının çoğu zaman geç fark edilmesi, bazı durumlarda hafife alınması veya bireysel bir sorun olarak değerlendirilmesi, mağduriyetlerin derinleşmesine neden olmaktadır. Çalıştay, bu soru/nları görünür kılarak siber zorbalığı bütün boyutlarıyla ele alan ortak bir yaklaşım geliştirmeyi hedeflemiştir.

Kamu Politikaları ve Toplumsal İhtiyaç ile İlişkisi:

Siber zorbalık, eğitim politikaları, çocuk ve gençlik politikaları, dijital güvenlik ve toplumsal refah alanlarıyla doğrudan ilişkili bir konudur. Çocukların ve gençlerin çevrimiçi ortamlarda daha yoğun biçimde yer alması, akran ilişkilerinin dijital mecralara taşınması ve dijital platformlarda görünürlük baskısının artması, siber zorbalığı önemli bir toplumsal ihtiyaç alanı hâline getirmiştir. Bu çerçevede çalıştay, yerel düzeyde geliştirilecek önleyici ve müdahaleci yaklaşımların, kamu politikalarının güçlendirilmesine ve uygulamaya dönük çözüm üretme kapasitesinin artırılmasına katkı sunmasını amaçlamaktadır.

Hedeflenen Çıktılar:

- **Kılavuz Kitapçık:** Çalıştay raporlarının derlenmesiyle hazırlanacak, paydaşlara dağıtılacaktır. Resmi kanalla Bakanlık ve 80 il valilikleri ile paylaşılacaktır.
- **Çalıştay Raporu:** Masaların sunduğu raporları, ortak bildirgeyi ve eylem planını içerecektir. Bir nevi stratejik yöntem ve metodoloji niteliğinde hazırlanacaktır. Resmi kanalla Bakanlık ve 80 il valilikleri ile paylaşılacaktır.
- **Tanıtım Filmi:** Çalıştay süreci ve programın hedeflerini kamuoyuna duyuracaktır. Resmi kanalla Bakanlık ve 80 il valilikleri ile paylaşılacaktır.
- **Resmî Sosyal Medya Hesabı:** Çalıştay sonrası açılacak ve 1 yıl boyunca aktif kalacak, farkındalık artırıcı içerikler paylaşılacaktır. Resmi kanalla Bakanlık ve 80 il valilikleri ile paylaşılacaktır.
- **Eğiticilerin Eğitimi Programı:** Pilot okullarda görev alacak öğretmenler ve okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisi öğretmenlerine yönelik 2 günlük eğitim

programını düzenlenecektir. Uygulanan eğitim başlıkları ve eğitim istatistik verileri kayıt altına alınacaktır.

4. Çalıştayın Kapsamı ve Yöntemi: Planlama Süreç Akışı

Çalıştay, **27–28 Kasım 2025** tarihlerinde **2 gün** süreyle gerçekleştirilecektir. Program İçişleri Bakanlığı destekleriyle Düzce Valiliği yürütücülüğünde gerçekleştirilecektir. Düzenleme Kurulun'da Düzce Valiliği Vali Yardımcısı başkanlığında; Düzce Üniversitesi Rektörlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İl Müftülüğü, Düzce Belediyesi'nden konunun uzmanı temsilciler yer alacaktır.

Katılımcılar toplam **56 uzmandan** oluşacak; dört masa etrafında organize edilecektir:

1. **Akademisyenler**
2. **Kamu kurum Temsilcileri (İl Müdürlükleri)/ 1**
3. **Kamu Kurum Temsilcileri (İl Müdürlükleri) /2**
4. **Gençler (Lise Öğrencileri)**

Her masada alanında yetkin birer moderatör bulunacak, masalar arası etkileşim sınırlandırılarak farklı perspektiflerin bağımsız olarak geliştirilmesi sağlanacaktır.

Sürdürülebilirlik

Pilot okullar üzerinden yürütülecek eğitimler, siber zorbalıkla mücadelede sahaya doğrudan dokunan bir model sunacaktır. Sosyal medya faaliyetleri, tanıtım filmi ve kılavuz kitapçık yoluyla etkinin geniş kitlelere yayılması sağlanacak; Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğiyle uygulanacak 1 yıllık faaliyet takvimi izlenerek programın sürdürülebilirliği garanti altına alınacaktır.

5. Çalıştay Program Akışı

1. Gün – 27 Kasım 2025

- 14:00 Resmi açılış ve konuşmalar
- 14: 30 Oturum I: Siber Zorbalığın Kavramsal Çerçevesi ve Yerel Durum Analizi
- 15:30 Oturum II: Akran Zorbalığının Dijital Boyutu

- 16:15 Oturum III: Çözüm Yolları – Eğitim, Hukuk, Teknoloji ve Medya Yaklaşımları
- 17:00 Kapanış

2. Gün – 28 Kasım 2025

- 09:30 Masa Çalışmaları (4 grup, moderatörler eşliğinde gerçekleştirilecektir.)
- 13: 30 Masa Raporlarının Sunumu (Rapor sunumları kayıt altına alınacaktır.)
- 15: 00 Kapanış Konuşmaları

6. Tematik Analiz

Dijital iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte zorbalık pratikleri de biçim değiştirerek çevrimiçi ortamlara taşınmış; bu dönüşüm, zorbalığın yalnızca uygulandığı mecraı değil, niteliğini, sürekliliğini ve toplumsal etkilerini de derinleştirmiştir. Siber zorbalık, dijital araçlar kullanılarak gerçekleştirilen, çoğu zaman kasıt içeren, güç dengesizliğine dayanan ve dijital ortamın yapısal özellikleri nedeniyle süreklilik kazanabilen saldırgan davranışlar bütünü olarak ortaya çıkmaktadır. Dijital içeriklerin hızla yayılabilir ve kaydedilebilir olması, uzun süre erişilebilir kalması, mağduriyetin zamansal sınırlarını ortadan kaldırmakta; bu durum, siber zorbalığı klasik zorbalık biçimlerinden ayıran temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Anonimlik, sahte hesaplar ve kapalı çevrimiçi ağlar ise fail açısından algılanan riskleri azaltırken, mağdurda çaresizlik, kontrol kaybı ve güvensizlik duygularını derinleştirmektedir.

Bu çerçevede siber zorbalık, yalnızca bireysel düzeyde yaşanan bir iletişim sorunu değil; psikolojik iyilik hâli, eğitim süreçleri, toplumsal değerler ve kamusal güvenlik ile doğrudan ilişkili çok boyutlu bir toplumsal mesele hâline gelmiştir. Mağdurlar üzerinde gözlemlenen etkiler, özgüven kaybı, yoğun kaygı, sosyal geri çekilme ve akademik başarıda düşüş gibi sonuçlarla sınırlı kalmamakta; özellikle çocuklar ve gençler açısından kendine zarar verme düşüncelerine kadar uzanabilen ciddi riskler barındırmaktadır. Toplumsal düzeyde ise siber zorbalık, kutuplaşmayı besleyen, linç kültürünü normalleştiren ve dijital kamusal alanı güvensizleştiren bir etkiye neden olmaktadır. Bu nedenle sorunun yalnızca bireysel davranışlar üzerinden ele alınması, çözüm üretme kapasitesini önemli ölçüde sınırlamaktadır.

Tematik analiz çerçevesi, siber zorbalıkla mücadelede etkili ve sürdürülebilir politikalar geliştirebilmek amacıyla, sorunun yapısal bileşenlerini görünür kılacak şekilde oluşturulmuştur. Bu kapsamda ortak bir kavramsal tanımın gerekliliği, kapsanan eylemlerin ve terminolojinin netleştirilmesi, mağduriyetin bireysel ve akademik etkilerinin ortaya konulması, fail davranışlarını besleyen dijital kültürel dinamiklerin aile ve eğitim bağlamında ele alınması ve mevcut hukuki düzenlemeler ile kurumsal işleyişteki sürecin bütüncül bir ekosistem yaklaşımıyla değerlendirilmesi temel gerekçeler olarak belirlenmiştir. Temalar, siber zorbalıkla mücadelenin tek bir aktörün sorumluluğuna indirgenemeyeceği; eğitim, aile, kamu kurumları, teknoloji şirketleri ve yerel düzeyde geliştirilecek pilot uygulamaların eşgüdüm içinde çalışmasını gerektiren çok paydaşlı bir yapı sunduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, önleyici, koruyucu ve uygulamaya dönük stratejilerin geliştirilmesine analitik bir zemin sağlamayı amaçlamaktadır.

6.1 Siber Zorbalığın Tanımı ve Temel Unsurları

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gündelik yaşamın tüm alanlarına nüfuz etmesi, yalnızca bireylerin iletişim kurma biçimlerini değil; toplumsal etkileşim kalıplarını, güç ilişkilerini ve şiddetin ortaya çıkış biçimlerini de köklü biçimde dönüştürmüştür. Dijital ortamlar, zaman ve mekân sınırlarını büyük ölçüde ortadan kaldırarak etkileşimi hızlandırmış; artan erişilebilirlik ve dolaşım kapasitesi, zarar verici davranışların daha geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılmıştır. Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, şiddet olgusu yüz yüze etkileşimle sınırlı bir görünümünden çıkarak çevrimiçi ağlar üzerinden iz bırakan, çoğaltılabilen ve süreklilik kazanabilen bir niteliğe bürünmüştür.

Söz konusu dönüşümle birlikte siber zorbalık, artık yalnızca “*internet ortamında yapılan zorbalık*” olarak tanımlanabilecek dar bir çerçevede ele alınmamaktadır. Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, siber zorbalık; dijital araçlar aracılığıyla gerçekleştirilen, mağdur üzerinde psikolojik, sosyal ve akademik sonuçları olan; aynı zamanda eğitim kurumlarının işleyişini, hukuki süreçleri ve toplumsal değerleri etkileyen ***çok katmanlı bir dijital şiddet pratiği*** olarak değerlendirilmektedir. Dijital içeriklerin kalıcılığı, hızla dolaşıma girmesi ve kontrolsüz biçimde çoğaltılabilmesi, mağduriyetin zamansal sınırlarını belirsizleştirmekte; tekil bir eylem dahi teknik olarak süreklilik kazanarak etkisini derinleştirebilmektedir.

Çalıştay raporlarında da yer aldığı şekliyle, siber zorbalık bireyler arası bir iletişim sorunuyla sınırlı kalmamakta; aile ilişkilerinden okul iklimine, dijital kamusal alandan kurumsal

yönetişim süreçlerine kadar uzanan geniş bir etki alanına yayılmaktadır. Bu nedenle siber zorbalığın değerlendirilmesi, bireysel niyetlere indirgenen açıklamaların ötesine geçmeyi; toplumsal, kültürel ve kurumsal boyutları birlikte ele alan bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır.

Katılımcılar arasında oluşan ortak tanımda siber zorbalık; *“Kişi, kurum ve tüzel kişilere, dijital ortamda zaman, mekân ve erişim rahatlığı ile zaman zaman kasıtlı, zaman zaman farkında olmadan kişilerin vatandaşlık haklarını ihlal eden ve ilgili kişi, kurum ve tüzel kişilere zarar veren her türlü olumsuz aktarım”* olarak ifade edilmiştir. Bu tanım, klasik zorbalık literatüründe yer alan *“kasıt”*, *“tekrar”* ve *“güç dengesizliği”* unsurlarını dışlamamakla birlikte dijital ortamın yapısal özellikleri nedeniyle bu unsurların yeniden düşünülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle raporlarda sıklıkla vurgulanan nokta, **dijital ortamda tek seferlik bir eylemin dahi teknik olarak süreklilik kazanabilmesidir**. Bir içeriğin tekrar tekrar paylaşılması, yorumlanması ve arama motorları aracılığıyla sürekli erişilebilir olması, zorbalık eylemini zamansal olarak sonsuzlaştırmaktadır. Bu nedenle çalıştay katılımcıları, *“tekrarlılık”* kriterinin dijital bağlamda klasik anlamıyla ele alınamayacağı konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Çalıştay raporlarında dikkat çeken bir diğer önemli tartışma alanı, failin niyeti ve kasıt unsurunun dijital ortamda giderek daha belirsiz hâle gelmesidir. Yüz yüze ilişkilerde zarar verme niyeti çoğu zaman açık biçimde ortaya konulabilirken, dijital ortamlarda gerçekleştirilen eylemler sıklıkla *“şaka”*, *“mizah”* ya da *“eğlence”* söylemleriyle çerçevelenmekte ve bu söylemler aracılığıyla meşrulaştırılmaktadır. Çalıştay katılımcıları, özellikle genç kullanıcılar arasında dijital okuryazarlık düzeyinin yetersiz olmasının, bireylerin gerçekleştirdikleri davranışların hukuki, psikolojik ve toplumsal sonuçlarını yeterince öngörememelerine yol açtığını vurgulamışlardır. Bu durum, kasıt unsurunun tespitini zorlaştırmakta; zarar verici eylemlerin sıradanlaşmasına ve etik sınırların bulanıklaşmasına neden olmaktadır.

Raporlarda altı çizilen temel meselelerden biri, anonimlik ve yarı anonim dijital kimliklerin fail üzerinde oluşturduğu güç ve dokunulmazlık hissidir. Sahte hesaplar, takma adlar ve kapalı çevrimiçi gruplar, bireylerin yüz yüze etkileşimde sergilemekten kaçınacakları saldırgan davranışları dijital ortamda daha rahat ve kontrolsüz biçimde ortaya koymalarına olanak tanımaktadır. Anonimlik, fail açısından algılanan riskleri azaltırken, mağdur üzerinde belirsizlik, korku ve çaresizlik duygularını derinleştirmektedir. Çalıştayda paylaşılan değerlendirmelerde, failin kendisini görünmez ve hesap sorulamaz hissetmesinin, empati kurma

kapasitesini zayıflattığı ve sorumluluk bilincini aşındırdığı yönünde güçlü bir ortak görüş ortaya çıkmıştır.

Uluslararası örnekler çerçevesinde, bazı ülkelerde uygulanan kimlik doğrulama temelli dijital erişim modelleri de tartışma konusu edilmiştir. Bu tür uygulamaların anonimliğe yönelik riskleri azaltma potansiyeline sahip olduğu kabul edilmekle birlikte çalıştay katılımcılarının büyük çoğunluğu demokratik toplumlarda siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca yasaklayıcı ve cezalandırıcı mekanizmalarla sınırlandırılmayacağı konusunda uzlaşmıştır. Anonimliğin belirli ölçülerde daraltılmasının yanı sıra, etik dijital yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi, sorumluluk temelli kullanım kültürünün yaygınlaştırılması ve dijital ortamlarda empatiyi güçlendiren eğitim yaklaşımlarının benimsenmesi, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir mücadele için temel unsurlar olarak değerlendirilmiştir.

Siber zorbalığın mağdurlar üzerindeki etkileri, çalıştay raporlarının en kapsamlı ve en çarpıcı bölümlerinden birini oluşturmaktadır. Katılımcıların ortaklaşa vardığı temel görüş, siber zorbalığın yalnızca geçici bir psikolojik rahatsızlık ya da anlık bir duygusal sarsıntı olarak değerlendirilemeyeceği; aksine bireyin psikolojik bütünlüğünü, sosyal ilişkilerini ve yaşam pratiklerini uzun vadede etkileyen çok boyutlu bir travma kaynağı olduğu yönündedir. Dijital ortamda gerçekleşen zorbalık eylemleri, zaman ve mekân sınırlarının ortadan kalkması nedeniyle mağdurların “güvenli alan” algısını zedelemekte; saldırının ne zaman, nerede ve hangi biçimde yeniden karşısına çıkacağını öngörememe durumu, sürekli bir tehdit ve tetikte olma haline neden olmaktadır.

Çalıştay raporlarında vurgulandığı üzere, bu durum mağdurlar üzerinde özgüven kaybı, yoğun kaygı, korku ve çaresizlik duygularının yerleşmesine yol açmakta; sosyal geri çekilme, yalnızlaşma ve çevreyle kurulan ilişkilerde belirgin zayıflamalarla sonuçlanmaktadır. Psikolojik etkiler, yalnızca duygusal düzeyle sınırlı kalmamakta; uykusuzluk, dikkat dağınıklığı, baş ağrıları ve çeşitli psikosomatik belirtiler gibi fiziksel yansımalarla da kendini gösterebilmektedir. Özellikle çocuklar ve ergenler açısından, dijital ortamda yaşanan itibar kaybı ve utandırılma deneyimi, kimlik gelişimini doğrudan tehdit eden bir kriz olarak algılanmakta ve benlik algısında kalıcı hasarlara neden olabilmektedir.

Raporlarda altı çizilen bir diğer kritik nokta, siber zorbalığın akademik yaşam üzerindeki etkileridir. Mağdurların derslere katılımında azalma, akademik başarıda belirgin düşüş ve okula yönelik aidiyet duygusunun zayıflaması sıkça dile getirilen sonuçlar arasında yer almaktadır.

Bazı vakalarda bu sürecin okuldan uzaklaşma, eğitim sürecini yarıda bırakma ve geleceğe yönelik hedeflerden vazgeçme eğilimlerine kadar ilerleyebildiği ifade edilmiştir. Çalıştay katılımcıları, özellikle uzun süreli ve yoğun siber zorbalık vakalarında kendine zarar verme düşüncelerinin ve öz kıyım riskinin göz ardı edilemeyecek düzeyde arttığına dikkat çekmiş; bu yönüyle siber zorbalığın yalnızca pedagojik değil, aynı zamanda ciddi bir halk sağlığı ve toplumsal güvenlik sorunu olarak ele alınması gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Raporlarda mağduriyetin bireysel düzeyde yol açtığı etkiler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Özgüven ve özsaygı kaybı,
- Yoğun kaygı ve korku hali,
- Sosyal geri çekilme ve yalnızlaşma,
- Akademik başarıda belirgin düşüş,
- Psikosomatik belirtiler (uykusuzluk, dikkat dağınıklığı, bedensel ağrılar),
- Travma sonrası stres bozukluğu,
- Kendine zarar verme ve öz kıyım düşünceleri

Özellikle ergenlik dönemindeki bireyler açısından dijital ortamda yaşanan itibar kaybının, kimlik gelişimini doğrudan tehdit eden bir kriz olarak algılandığı vurgulanmıştır. Ergenlik döneminin benlik algısının, sosyal kabulün ve aidiyet duygusunun yoğun biçimde inşa edildiği bir evre olması, dijital ortamdaki olumsuz deneyimlerin etkisini daha da derinleştirmektedir. Çevrimiçi ortamlarda maruz kalınan aşağılanma, ifşa veya dışlanma, bireyin kendilik algısında kalıcı kırılmalara yol açabilmekte; utanç, değersizlik ve kendini suçlama duygularını pekiştirmektedir. Saha gözlemleri, bazı öğrencilerin yaşadıkları siber zorbalık deneyimleri sonrasında okul ortamını güvensiz bir alan olarak algılamaya başladıklarını, bu nedenle okula devam etmek istemediklerini ve eğitim süreçlerinden tamamen çekilmeyi ciddi bir seçenek olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, siber zorbalığın yalnızca anlık bir psikolojik sarsıntı değil bireyin akademik ve mesleki gelecek beklentilerini de doğrudan etkileyen yapısal bir risk alanı olduğunu göstermektedir.

Toplumsal düzeyde ise siber zorbalığın, bireysel mağduriyetlerin ötesinde, dijital kamusal alanın niteliğini zedeleyen ve toplumsal ilişkiler üzerinde yıpratıcı etkiler yaratan bir olgu

olduğu konusunda güçlü bir mutabakat bulunmaktadır. Siber zorbalık pratiklerinin, linç kültürünü besleyen, kutuplaşmayı derinleştiren ve çevrimiçi ortamlarda güvensizlik duygusunu yaygınlaştıran bir işlev gördüğü ifade edilmektedir. Sosyal medya platformlarının algoritmik yapılarının, saldırgan, uç ve duygusal açıdan provoke edici içerikleri daha görünür hâle getirmesi; bu tür davranışların dolaşım hızını artırmakta ve normalleşmesine zemin hazırlamaktadır. Bu süreç, bireyler arası iletişimde hoşgörü ve empatiyi zayıflatırken, dijital kamusal alanın giderek daha çatışmalı ve dışlayıcı bir yapıya bürünmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda siber zorbalık, yalnızca bireylerin değil, toplumun dijital iletişim kültürünün ve kamusal tartışma ortamının da korunması gereken bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalıştay raporlarında dikkat çekilen kritik sorunlardan biri, bildirilmeyen vakaların yaygınlığına işaret eden ve literatürde “karanlık sayı” olarak tanımlanan durumdur. Çocuklar ve gençler, maruz kaldıkları siber zorbalık deneyimlerini çoğu zaman aileleri ya da öğretmenleriyle paylaşmaktan kaçınmaktadır. Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, bu sessizliğin temel nedenleri arasında internet erişiminin kısıtlanacağı, mobil cihazlarına el konulacağı ya da yaşanan durumdan dolayı suçlanacakları yönündeki endişeler öne çıkmaktadır. Ayrıca ifşa edilme, damgalanma, arkadaş çevresi tarafından dışlanma ve sürecin kontrol edilemez hâle geleceği korkusu da bildirme davranışını baskılayan önemli etkenler arasında değerlendirilmektedir. Bu koşullar altında mağdurlar, yaşadıkları durumu dile getirmemenin kendileri açısından daha az riskli bir seçenek olduğunu düşünebilmekte ve sorun içselleştirilerek görünmez hâle gelmektedir.

Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, bildirilmeyen vakaların artması siber zorbalığın gerçek yaygınlığının tespit edilmesini güçleştirmekte ve erken müdahale imkânlarını ciddi biçimde sınırlamaktadır. Zorbalık davranışları fark edilmediğinde, mağduriyet derinleşmekte ve psikolojik, sosyal ve akademik etkiler kronik bir nitelik kazanmaktadır. Bu nedenle katılımcılar, özellikle ailelerin ve eğitimcilerin ilk tepkilerinin belirleyici olduğuna dikkat çekmişlerdir. Yasaklayıcı, cezalandırıcı ya da kontrol odaklı reflekslerin yerine; güvene dayalı, destekleyici ve dinleyici bir tutumun benimsenmesi gerektiği konusunda güçlü bir görüş birliği ifade edilmiştir. Böyle bir yaklaşımın, çocukların ve gençlerin yaşadıkları sorunları daha erken aşamada paylaşmalarını teşvik edeceği, dolayısıyla koruyucu ve önleyici müdahalelerin zamanında devreye girmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Raporlarda öne çıkan bir diğer temel sorun alanı, kurumlar düzeyinde bilgi ile uygulama arasındaki farklılıklardır. Eğitimciler ve kamu personeline yönelik çeşitli farkındalık ve

bilgilendirme faaliyetleri yürütülmesine rağmen, edinilen bilgilerin sahada somut davranışlara ve etkili müdahale pratiklerine dönüşmesinde farklılıklar yaşandığı ifade edilmektedir. Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, bu durum yalnızca bilgi eksikliğiyle açıklanamayacak daha derin bir yapısal soruna işaret etmektedir. Bir raporda bu durum, “*bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsetmenin neden olduğu sorunlar*” ifadesiyle tanımlanmıştır; bu yaklaşım, bilgi ile eylem arasında kurulması gereken ilişkinin yeterince tesis edilemediğini göstermektedir.

Eğitim ortamları özelinde, öğretmenlerin sınıf içi zorbalık ve siber zorbalıkla mücadele konusunda teorik bilgiye sahip olmalarına rağmen, pratikte nasıl ve ne zaman müdahale edecekleri konusunda çekimser kaldıkları vurgulanmıştır. Benzer biçimde, ailelerin de karşılaştıkları durumlar karşısında çoğu zaman ne yapacaklarını bilemedikleri, yanlış bir adım atma korkusuyla pasif bir tutum sergiledikleri ifade edilmiştir. Bu çekingenlik, hem mağdurun yalnızlaşmasına hem de zorbalık davranışlarının süreklilik kazanmasına zemin hazırlamaktadır.

Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, bu tablo siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca bilgilendirme seminerleri veya tek seferlik farkındalık etkinlikleriyle sınırlı kalamayacağını açıkça ortaya koymaktadır. Etkili bir mücadele için, bireylerin yalnızca neyin yanlış olduğunu bilmesi değil; aynı zamanda nasıl tepki vereceklerini, hangi adımları atacaklarını ve hangi kurumsal mekanizmaları devreye sokacaklarını deneyimleyerek öğrenmeleri gerekmektedir. Bu nedenle duygusal farkındalığı, eylemsel becerileri ve karar alma kapasitesini güçlendiren uygulamalı, sürekli ve destekleyici pedagojik yaklaşımlara duyulan ihtiyaç temel bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

Hukuki boyutta, katılımcılar arasında güçlü bir mutabakat bulunmaktadır: Türk Ceza Kanunu’nda siber zorbalığı doğrudan tanımlayan müstakil bir düzenlemenin bulunmaması, uygulamada farklılığa neden olmaktadır. Mevcut hukuki çerçevede siber zorbalık vakaları çoğunlukla hakaret, tehdit, şantaj, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi veya yayılması gibi farklı suç tipleri üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak bu parçalı yaklaşım, siber zorbalığın süreklilik, yayılabilirlik ve anonimlik gibi kendine özgü özelliklerini bütüncül biçimde ele almayı zorlaştırmakta; özellikle çocuklar ve gençler söz konusu olduğunda mağdurun korunması, sürecin hızlandırılması ve onarıcı mekanizmaların devreye sokulması

açısından yetersiz kalabilmektedir. Katılımcılar, bu durumun hem adli süreçlerde belirsizlik yarattığını hem de caydırıcılığı sınırladığını ifade etmişlerdir.

Çalıştay raporlarında dikkat çeken bir diğer husus, hukuki düzenlemelere ilişkin olarak gözetilmesi gereken denge arayışıdır. Katılımcılar, siber zorbalığa ilişkin geniş ve kapsayıcı bir tanımın, eğitim, önleme ve koruma politikalarına rehberlik edecek biçimde oluşturulmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte bu tanımın doğrudan ve ölçüsüz biçimde ceza hukukuna aktarılmasının, ifade özgürlüğü, ölçülülük ve orantılılık ilkeleri açısından sakıncalar doğurabileceği yönünde temkinli bir yaklaşım benimsenmiştir.

Bu bağlamda, hukuki düzenlemelerin yalnızca cezalandırma odaklı değil; mağdurun korunması, erken müdahaleyi ve onarıcı adalet mekanizmalarını da içeren çok katmanlı bir çerçeveye dayanması gerektiği ifade edilmiştir.

Bu yaklaşım, raporlar arasında açık bir görüş farklılığından ziyade siber zorbalıkla mücadelede hukuki araçların sınırları ve işlevi üzerine ortak bir hassasiyete işaret etmektedir. Katılımcılar, siber zorbalığın tanımlanmasına yönelik hukuki çabaların, pedagojik ve kültürel müdahalelerle eş zamanlı yürütülmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmış; hukukun tek başına çözüm üretmekten ziyade bütüncül bir mücadele ekosisteminin tamamlayıcı bir bileşeni olarak konumlandırılmasının önemine dikkat çekmişlerdir.

Dört rapor birlikte değerlendirildiğinde, aşağıdaki başlıklarda güçlü bir **ortak mutabakat** olduğu görülmektedir:

- Siber zorbalık çok boyutlu ve disiplinler arası bir sorundur.
- Tanımsal belirsizlikler mücadeleyi zorlaştırmaktadır.
- Mağduriyetin psikolojik ve toplumsal etkileri son derece ciddidir.
- Mücadele yalnızca hukuki değil, pedagojik ve kültürel bir seferberlik gerektirir.
- Kurumlar arası koordinasyon zorunludur.

Farklılaşan görüşler, ağırlıklı olarak siber zorbalıkla mücadelede hangi müdahale araçlarının önceliklendirilmesi gerektiği noktasında yoğunlaşmaktadır. Bazı katılımcılar, hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesi ve caydırıcılığın artırılmasını öncelikli bir gereklilik olarak değerlendirirken; diğer katılımcılar, eğitsel, pedagojik ve kültürel dönüşümün uzun vadede daha kalıcı ve etkili sonuçlar üreteceğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bu yaklaşımlar, birbirini dışlayan ya da karşıt konumlanan görüşler olarak değil; farklı müdahale düzeylerine

işaret eden, birbirini tamamlayıcı perspektifler olarak ele alınmıştır. Çalıştay sürecinde ortaya çıkan değerlendirmeler, kısa vadede koruyucu ve caydırıcı mekanizmaların; uzun vadede ise davranış kalıplarını ve değer dünyasını dönüştürmeye yönelik uygulamaların birlikte düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalıştay raporlarında da vurgulandığı üzere, siber zorbalık bireysel bir sapma ya da münferit bir suç olarak ele alınabilecek dar bir çerçevenin ötesinde; toplumsal değerlerde yaşanan aşınma, dijital kültürün hızla dönüşmesi ve kurumsal yapıların bu dönüşüme uyum sağlamakta yaşadığı güçlüklerle iç içe geçmiş yapısal bir sorun alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle çözüm arayışlarının, tekil ve parçalı müdahalelerle sınırlı kalmaması gerektiği yönünde güçlü bir ortak görüş bulunmaktadır. Etkili ve sürdürülebilir bir mücadele için, eğitim, aile, hukuk, kamu yönetimi, yerel düzeydeki aktörler ve dijital platformları kapsayan çok paydaşlı ve bütünlük bir stratejik yaklaşımın geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Raporlarda da açıkça ifade edildiği üzere, *“Siber zorbalıkla başarılı bir mücadele; çocukların kendini güvende hissettiği, ailelerin destekleyici rol üstlendiği, öğretmenlerin riskleri erken fark edebildiği ve kurumların koordineli çalıştığı bir ekosistem inşa edilmesiyle mümkün olmaktadır.”* Bu vurgu, siber zorbalıkla mücadelenin tekil müdahalelerle ya da yalnızca belirli aktörlerin sorumluluğuna bırakılarak yürütülemeyeceğini; aksine koruyucu, önleyici ve onarıcı unsurların birlikte işlediği bütüncül bir yapının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Güven duygusunun çocuklar açısından temel bir önkoşul olarak ele alınması, ailelerin yasaklayıcı değil destekleyici bir tutum benimsemesi ve öğretmenlerin erken uyarı işlevini etkin biçimde yerine getirebilmesi, bu ekosistemin işlevselliğini belirleyen başlıca bileşenler olarak öne çıkmaktadır.

Bu perspektif, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca mevcut vakalara müdahale etmeyi hedefleyen kısa vadeli bir çaba olmadığını; dijitalleşmenin toplumsal yapıyı dönüştürdüğü bir bağlamda, geleceğin dijital toplumunun hangi değerler, normlar ve güvenlik anlayışı üzerine inşa edileceğine ilişkin stratejik bir kamusal sorumluluk alanı olduğunu göstermektedir. Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, eğitim ve farkındalık çalışmalarının süreklilik kazanması ve dijital ortamda etik yurttaşlık bilincinin yaygınlaştırılması, bu sorumluluğun temel unsurları olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede siber zorbalıkla mücadele, yalnızca riskleri azaltmayı değil; güvenli, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir dijital kamusal alanın inşasına katkı sunmayı amaçlayan uzun vadeli bir politika alanı olarak ele alınmalıdır.

6.2 Kapsanan Eylemler ve Terminoloji Sorunu

Dijital çağda şiddetin mekândan bağımsız hâle gelmesi, yalnızca saldırgan davranışların biçim ve araçlarını çeşitlendirmekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda şiddetin nasıl tanımlandığına, hukuki sınıflandırmalara ve pedagojik müdahale dillerine ilişkin yerleşik çerçeveleri de zorlayan bir dönüşüme sebep olmaktadır. Çalıştay raporları, bu dönüşümün en belirgin yansımalarından birinin tanımsal belirsizlik olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Siber zorbalık alanında kullanılan kavramların netlikten uzak olması, sorunun doğru biçimde tespit edilmesini ve etkili biçimde ele alınmasını güçleştiren temel bir yapısal sorun olarak öne çıkmaktadır.

Çalıştay raporlarında vurgulandığı üzere, “siber zorbalık”, “siber şiddet”, “dijital şiddet” ve “siber tehdit” gibi kavramların hem akademik literatürde hem de kamusal söylemde birbirinin yerine kullanılabilmesi, ortak ve bağlayıcı bir terminolojinin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, yalnızca kuramsal bir kavram karmaşası üretmemekte; aynı zamanda kurumsal iş birliğini, müdahale süreçlerinin hızını ve niteliğini doğrudan etkilemektedir. Terminoloji bulanıklığı, hukuki süreçlerde hangi fiilin, hangi suç tipine girdiği; eğitim politikalarında hangi davranışların, hangi risk kategorisinde ele alınacağı ve medya söylemlerinde hangi olayların nasıl çerçeveleneceği konusunda belirsizlikler oluşturmaktadır. Sonuç olarak *“hangi davranışın hangi kategoriye gireceği, hangi durumda suç, hangi durumda etik ihlal ya da riskli dijital davranış söz konusu olduğu”* net biçimde ayırt edilememektedir.

Bu nedenle çalıştay raporlarında, tanım inşasının rastlantısal bir akademik tercih olarak ele alınamayacağı; aksine hukuki, pedagojik ve kültürel düzeylerde bağlayıcı sonuçlar doğuran stratejik bir süreç olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Tanımda tercih edilen her sözcüğün, ilerleyen aşamalarda mevzuat düzenlemelerine yön verme, eğitim programlarının içeriğini belirleme ve toplumsal farkındalık çalışmalarının çerçevesini şekillendirme potansiyeline sahip olduğu kabul edilmektedir. Bu durum, siber zorbalıkla mücadelede kullanılacak kavramsal dilin, yalnızca açıklayıcı değil aynı zamanda yönlendirici bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçeveye bağlantılı olarak raporların ortak noktalarından bir diğer kritik husus, terminolojik belirsizliğin sahada ciddi bir “etiketleme” sorununu beraberinde getirmesidir. Bazı öğretmenlerin ağır hakaret, aşağılayıcı söylem ve sistematik dışlama gibi davranışları “şakalaşma” ya da “ergenlik dönemi çatışması” olarak değerlendirmesi; bazı velilerin ise çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilen küçük düşürücü ve itibarsızlaştıran paylaşımları “çocukların kendi aralarındaki mesele” şeklinde yorumlaması, siber zorbalık vakalarının görünmez olmasına yol açmaktadır. Bu tür yanlış etiketlemeler, hem sorunun

ciddiyetinin göz ardı edilmesine hem de müdahale gerekliliğinin ertelenmesine neden olmaktadır.

Sonuç olarak bu etiketleme pratiği, vakaların erken aşamada fark edilmesini engellemekte; bildirilmeyen vakaların artmasına, mağduriyetin derinleşmesine ve onarıcı ile koruyucu mekanizmaların zamanında devreye sokulamamasına yol açmaktadır. Bu bağlamda terminoloji sorunu, yalnızca kavramsal bir netlik ihtiyacı olarak değil; etkili, zamanında ve hak temelli bir müdahale sisteminin kurulabilmesi için temel bir ön koşul olarak değerlendirilmelidir.

Temel argüman olarak öne çıkan kasıt, tekrar ve güç dengesizliği kriterlerinin dijital bağlamda geçirdiği dönüşüm, çalıştay raporları tarafından da doğrudan doğrulanmaktadır. Özellikle “tekrarlılık” ölçütü, dijital ortamın çoğaltma, paylaşma ve dolaşıma sokma mantığı nedeniyle klasik zorbalık literatüründeki işlevini büyük ölçüde yitirmekte ve yeniden tanımlanmayı gerektirmektedir. Yüz yüze zorbalıkta tekrar, failin aynı davranışı bilinçli ve devamlı biçimde sürdürmesiyle ilişkilendirilirken; dijital ortamda bu ölçüt, teknik altyapı ve kullanıcı etkileşimleri nedeniyle farklı bir nitelik kazanmaktadır. Çalıştay notlarında da ifade edildiği üzere, dijital ortamda tek seferlik bir paylaşımın dahi çoğaltılarak, yeniden paylaşım ve yorumlar yoluyla fiilen sürekli hâle gelebilmesi, tekrarlılık unsurunun klasik anlamda ele alınamayacağını ortaya koymaktadır. Bu durum, zorbalık eyleminin sürekliliğinin yalnızca failin niyet ve eylemleriyle sınırlı kalmadığını; izleyici kitlesinin, çevrimiçi kalabalığın ve platform dinamiklerinin de sürece aktif biçimde dâhil olduğunu göstermektedir. Dijital ortamda bir içerik, failin ilk paylaşımından sonra bağımsız bir dolaşım sürecine girebilmekte; farklı kullanıcılar tarafından yeniden üretilerek etkisini genişletmekte ve derinleştirmektedir. Bu bağlamda tekrar, failin doğrudan iradesinden kısmen bağımsızlaşmakta ve kolektif etkileşimler yoluyla “otonomlaşan” bir nitelik kazanmaktadır. Mağdur açısından ise bu süreç, zorbalık eyleminin ne zaman sona ereceğinin öngörülemediği, zamansal olarak belirsiz ve sürekli bir tehdit algısına yol açmaktadır.

Bu çerçevede terminolojik revizyonun yönü, yalnızca yeni kavramlar üretmek ya da mevcut terimleri yeniden adlandırmakla sınırlı değildir. Asıl gereklilik, dijital ortamda eylemlerin zamansal ve mekânsal olarak genişleyebilme kapasitesini, izleyici katılımını ve teknik çoğaltılabilirliği tanımın merkezine dâhil edebilen bir kavramsal çerçevenin geliştirilmesidir. Böyle bir yaklaşım siber zorbalığın ayırt edici özelliklerini daha doğru biçimde yakalamaya; hukuki, pedagojik ve kurumsal müdahalelerin dijital gerçekliğe uyumlu şekilde yapılandırılmasına katkı sağlayacaktır.

Kasıt boyutu, çalıştay raporlarında hem hukuki hem de pedagojik düzlemde açık biçimde bir “gri alan” olarak ele alınmaktadır. Çalıştay kapsamında üzerinde uzlaşılan ortak tanımda, siber zorbalığın “*zaman zaman kasıtlı, zaman zaman farkında olmadan kişilerin vatandaşlık haklarını ihlal eden*” bir yapı sergilediği özellikle vurgulanmıştır. Bu yaklaşım dijital ortamlarda gerçekleştirilen eylemlerde failin niyetinin her zaman açık ve net biçimde ortaya konmadığını; buna karşın eylemlerin mağdur üzerinde somut zararlar ve hak ihlalleri yarattığını ifade etmektedir. Özellikle çocuklar ve ergenler söz konusu olduğunda, niyetin bilinçli olarak zarar verme amacına mı yoksa farkındalık eksikliğine mi dayandığının ayırt edilmesi güçleşmekte; bu durum kastın kanıtlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle çalıştay raporlarında, müdahale stratejilerinin yalnızca cezalandırmaya odaklanmak yerine, farkındalık geliştirmeyi, etik sorumluluk bilincini güçlendirmeyi ve dijital davranışların sonuçlarına ilişkin kapasite inşasını önceleme gerektirdiği yönünde güçlü bir değerlendirme yer almaktadır.

Siber zorbalığın niteliğine ilişkin bir diğer ortak vurgu, bu olgunun tekil bir fiile indirgenemeyecek ölçüde geniş ve heterojen bir eylem alanını kapsadığıdır. Çalıştay raporlarında siber zorbalık kapsamında değerlendirilen başlıca eylemler; hakaret ve aşağılama, tehdit, ifşa, utandırıcı içerik paylaşımı, fotoğraf ve videoların izinsiz yayılması, alaycı ve küçültücü yorumlar, dışlayıcı grup sohbetleri, sahte hesaplar aracılığıyla yapılan saldırılar, ortak profiller üzerinden yürütülen linç kampanyaları ve cinsel içerikli baskı biçimleri olarak ayrıntılı biçimde sıralanmıştır. Bu çeşitlilik, siber zorbalığın tek tip bir davranış değil; farklı şiddet düzeyleri, niyet biçimleri ve etki alanları içeren bir şemsiye kategori olduğunu ortaya koymaktadır.

Eylem türlerindeki bu çeşitlenme, aynı zamanda kapsamlı bir “taksonomi” ihtiyacını da gündeme getirmektedir. Hangi davranışın, hangi eşikte, hangi kurumsal mekanizmayı devreye sokacağı net biçimde belirlenmediğinde, müdahale süreçlerinde belirsizlik ve koordinasyon sorunları ortaya çıkmaktadır. Terminoloji tartışmasını derinleştiren bir diğer unsur ise siber zorbalığın çok disiplinli bir perspektiften ele alınmasıdır. İletişim, eğitim bilimleri, psikoloji ve hukuk alanlarından gelen akademisyenlerin siber zorbalığı farklı teorik çerçeveler üzerinden değerlendirmesi; kimi yaklaşımların olguyu iletişimsel bir pratik, kimilerinin psikososyal bir risk alanı, kimilerinin ise ceza hukuku kapsamında ele alınması gereken bir fiiller bütünü olarak konumlandırması, analiz çeşitliliğini artırmaktadır. Bu çoğulluk önemli bir kuramsal zenginlik sunmakla birlikte, ortak ve bağlayıcı bir mücadele dili oluşturulmadığı takdirde çoklu bir müdahale yapısına dönüşme riskini de beraberinde getirmektedir.

Altı çizilen “şaka/trolleme/eğlence” etiketlemesi, siber zorbalığın en zorlayıcı ve meydan okuyan yönü olarak ortaya çıkmaktadır. *“İlgili konu zaman zaman zorbalığı uygulayan tarafından eğlence nitelikli olarak tanımlansa da bahsi geçen durumun suça yönlendirme, suçu özendirme, yeni suçlara zemin hazırlama ve suçu normalleştirme boyutunun toplumsal ve huzurlu bir ortamın oluşmasına engel olduğu aktarılmıştır.”* örneği, semantik bozulmayı doğrudan formüle eder.

Bu ifade, iki kritik sonucu birlikte üretir:

1. **Fail açısından ahlaki sorumluluğun ertelenmesi:** Eylem “eğlence” olarak kodlandığında, failin “zarar verme” niyeti görünmezleşir; böylece eylem, failin kendisi için “etik dışı” olmaktan çıkar.
2. **Toplumsal düzeyde suçun normalleşmesi:** “Suçu normalleştirme” vurgusu, siber zorbalığın bireysel bir davranış değil, bir dijital kültür ve kalabalık pratikleri meselesi olduğunu gösterir.

Fail motivasyonunun yalnızca anonimlik ya da anlık öfke üzerinden açıklanmasının yetersiz kaldığı, çalıştay değerlendirmelerinde açık biçimde ortaya konulmaktadır. Dijital ortamda zorbalık davranışlarını besleyen önemli bir dinamiğin, görünürlük ekonomisi ve statü üretim mekanizmalarıyla doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle “dijital yerliler” olarak tanımlanan kuşaklar açısından görünür olma hâlinin benlik algısının ayrılmaz bir parçası hâline gelmesi, zorbalık pratiklerini tetikleyebilen yapısal bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Çalıştay raporlarında, fenomen olma arzusunun, beğeni ve etkileşim odaklı algoritmik yapılarla birleşerek onaylanma ihtiyacını güçlendirdiği; bu durumun hem saldırgan davranışları teşvik edebildiği hem de mağduriyetin etkilerini derinleştirdiği ifade edilmektedir. Bu çerçevede siber zorbalık, yalnızca bireysel psikolojiyle değil dijital ekonomi ve statü ilişkileriyle birlikte ele alınması gereken bir olgu olarak konumlandırılmaktadır.

Uluslararası gözlemler ise görünürlük–anonimlik paradoksunu somutlaştıran önemli örnekler sunmaktadır. Çalıştay kapsamında paylaşılan değerlendirmelerde, Çin’de dijital platformlara erişimde kimlik doğrulama temelli modellerin uygulanmasının, anonimlik alanını daraltmaya yönelik bir politika tercihi olarak öne çıktığı aktarılmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin fenomenleşme ve paylaştıkları içerikler üzerinden gelir elde etme imkânına sahip olmaları nedeniyle kimi durumlarda anonimlikten ziyade kimlikleriyle görünür olmayı bilinçli olarak tercih ettikleri de belirtilmektedir. Bu tablo, siber zorbalığın tek yönlü bir motivasyonla

açıklanamayacağını; aksine hem “gizlenme” üzerinden güç devşiren anonimlik pratikleriyle hem de “görünürlük” üzerinden statü ve kazanç elde etmeyi hedefleyen fenomenleşme dinamikleriyle beslenen çift yönlü bir motivasyon alanına sahip olduğunu göstermektedir.

Çalıştayın odak noktasının yalnızca “failin niyeti” ile sınırlı olmadığı, asıl olarak mağduriyetin çok katmanlı ve derin etkilerinin görünür kılındığı ortak bir perspektif ortaya konulmaktadır. Çalıştay raporlarında yer alan değerlendirmelerde, zorbalığa maruz kalan bireyler açısından yaşanan sürecin yalnızca psikolojik bir rahatsızlık ya da geçici bir duygusal sarsıntı olarak ele alınamayacağı açıkça ifade edilmektedir. *“Zorbalanan açısından... fikirlerini dile getirme, temel öz saygı, psikolojik iyilik hâli gibi en temel haklarının ihlaline zarar vermekte... kendine güvenin kaybedilmesi, öz saygının yitirilmesi, korku, panik, endişe, mahremiyet ihlali... öz kıyım düşüncesi hatta intihara varabilen durum ve koşullar...”* şeklindeki ifade, mağduriyetin hak temelli niteliğini son derece açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu çerçeve, siber zorbalığın pedagojik bir “davranış bozukluğu” olarak daraltılmasının neden yetersiz kaldığını göstermekte; meselenin temel hak ihlali, psikolojik bütünlüğün zedelenmesi ve kimi durumlarda yaşam hakkına uzanan ciddi riskler barındırdığını ortaya koymaktadır.

Hukuki boyutta ise çalıştay raporlarının ortaklaştığı en önemli bulgu, Türk Ceza Kanunu’nda “siber zorbalık” başlığı altında müstakil bir suç tipinin bulunmamasıdır. Mevcut hukuki çerçevede siber zorbalık kapsamına giren birçok eylem, hakaret, tehdit, şantaj ve kişisel verilerin hukuka aykırı kullanılması gibi farklı suç tipleri üzerinden değerlendirilmektedir. Bu durum, vakaların bütüncül biçimde ele alınmasını zorlaştırmakta ve mağduriyetin korunmasına yönelik süreçlerde soruna neden olabilmektedir. Çalıştay raporlarında dile getirilen “suç mu, pedagojik sapma mı, yoksa teknolojik bir yan etki mi” belirsizliği, hukuki sistemde fiillerin bütünlükten kopuk biçimde değerlendirilmesine yol açmakta; bu durum ise siber zorbalığın özgül niteliğini görünmez kılabilmektedir. Bu bağlamda hukuki alandaki fiil konusu, siber zorbalıkla mücadelede daha net, tutarlı ve hak temelli bir çerçeveye duyulan ihtiyacı açık biçimde ortaya koymaktadır.

Öte yandan hukuki çözümün de tek başına yeterli olmadığı, ancak tanımın hukuka rehberlik edecek biçimde dikkatle kurulması gerektiğinin de üzerinde durulması gerekmektedir. Dahası, bu noktada **nüanslı bir ayrışma potansiyeli** görülür: *Katılımcılar “kavramsal düzeyde geniş bir siber zorbalık tanımına ihtiyaç”* olduğunu söylerken, *“bu tanımın doğrudan cezai bir çerçeveye taşınmasının çeşitli hukuki sakıncalar barındırabileceğini”* de ifade etmişlerdir.

Bu durum, siber zorbalıkla mücadelede hukuki çözümlerle alakalı pratikte bir **denge arayışının olduğunu gösterir.**

- Bir yanda, tanımın geniş tutulması (hak temelli koruma, önleme politikaları, eğitim).
- Diğer yanda, geniş tanımın ceza hukukuna doğrudan taşınması halinde doğabilecek riskler (aşırı kriminalizasyon, ölçülülük/ifade özgürlüğü tartışmaları vb.). Raporun kendi cümlesiyle, tanım “hem eğitim ve önleme politikalarına hem de hukuki düzenlemelere yön verecek biçimde” ama “dikkatle” inşa edilmelidir.

Çalıştayda yer alan “bilgi ile eylem arasındaki farklılık” tezi, doğrudan ve güçlü bir öz-eleştiri şeklinde yer alır: *“Öğretmenlere yönelik... Eğitimleri verildiği, ancak aynı öğretmenlerin sınıf içinde bu eğitimlerde dile getirdikleri ilkeleri hayata geçirmekte zorlandıklarını...”* Bu durum, şu şekilde ifade edilmektedir: *“bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsetmenin sorunları.”* Bu vurgu iki açıdan önemlidir:

1. Mücadelenin yalnızca bilgilendirme seminerleriyle yürütülemeyeceği; davranış kalıplarını dönüştüren uygulamalı pedagojilere ihtiyaç olduğu.
2. Okulun, aile ve platform ekosistemiyle koordineli çalışmadığında, “kurumsal kapasite”nin kâğıt üzerinde kalabildiği.

Bu bakış açısı “ekosistem model” diliyle tamamlanır: bileşenlerin “tek başına etkili” olmayacağı, ancak “entegre edildiğinde güçlü bir ulusal ekosistem modeli oluşturacağı” ifade edilir.

Çalıştayın omurgasını oluşturan ortak görüş, siber zorbalığın yalnızca “zorbalayan–zorbalanan” ikiliğiyle açıklanamayacağıdır: *“Siber zorbalıkla mücadele konusu sadece zorbalayan ve zorbalanan bağlamında değerlendirilmesinin eksik olacağı...”* Bu nedenle “bütüncül ve koordineli çalışma” vurgusu tekrar edilir; “güvenli internet kullanımı” ve “ekran süresinin azaltılması” gibi önleyici başlıklar da aynı çerçevede ele alınır. Raporların “ortak mutabakat” bölümlerinde de bu teyit edilir: *“Katılımcılar sürece multidisipliner ve bütüncül olarak yaklaşılması... farkındalık seviyesinin yükseltilmesi... kurumların sorumluluklarını yerine getirmesi”* gerekliliğinde ortak mutabakata varmışlardır. Bu beyan, çalıştay düzleminde genel uzlaşmanın güçlü olduğunu gösterir.

Bununla birlikte, raporlarda **örtük vurgu farklılıkları** yakalanabilir. Bu, keskin bir çatışma değil; bakış açılarının farklılaşmasıdır:

- **Hukuki tanımın genişliği vs. cezai çerçeveye taşınması:** “Geniş tanıma ihtiyaç” ile “cezai çerçeveye taşınmasının sakıncaları” aynı paragrafta birlikte anılır.
- **Anonimliği daraltma (kimlik doğrulama) vs. kültürel/pedagojik dönüşüm:** Çin örneği kimlik doğrulamayı gündeme getirirken diğer bölümler “farkındalık” ve “davranış kalıplarını değiştirme”yi önceler.
- **Platform odaklı çözüm seti vs. okul/yerel yönetim odaklı çözüm seti:** Kamu Bakışı raporu, platformlarda “Siber Zorbalık bildirim kategorisinin zorunlu hâle getirilmesi” ve bildirimlerin “öncelikli işlem”e alınması gibi platform tasarımı önerileri geliştirir.

Bu üç hat, ortak stratejinin **çok bileşenli** olmasını gerekli kılan “öncelik çeşitliliğini” gösterir.

Siber zorbalığın kapsadığı eylem alanı, basit hakaret ya da bireysel saldırganlık kategorisinin çok ötesine geçerek, linç kültürü, damgalama ve ötekileştirme gibi daha geniş toplumsal pratiklerle iç içe geçmiş bir yapı sergilemektedir. Bu durum, siber zorbalığın yalnızca bireyler arası bir etkileşim sorunu olarak değil; dijital kamusal alanın işleyişini ve toplumsal ilişkileri dönüştüren bir olgu olarak ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede “terminoloji sorunu”, soyut bir kavramsal tartışma olmaktan ziyade, müdahale süreçlerinin doğruluğu, tutarlılığı ve ölçülülüğü açısından belirleyici bir ön koşul hâline gelmektedir.

Uygulama alanlarından beslenen deneyimler, siber zorbalık sözlüğü ve eylem taksonomisinin geliştirilmesini zorunlu bir ihtiyaç olarak ortaya koymaktadır. Terminolojik netliğin sağlanamadığı durumlarda, hangi eylemin, hangi risk düzeyinde değerlendirileceği, hangi kurumun, hangi araçla ve hangi aşamada devreye gireceği belirsizleşmektedir. Eğitim ve önleme odaklı müdahaleler ile adli süreçlerin ya da platform temelli teknik müdahalelerin sınırlarının net biçimde ayrıştırılamaması, hem mağdurun korunmasını zorlaştırmakta hem de kurumsal koordinasyonu zorlaştırabilmektedir. Terminolojiye dayalı açık ve ortak bir sınıflandırma sistemi oluşturulmadığı sürece siber zorbalıkla mücadelede hedeflenen bütüncül ve koordineli yaklaşımın sürdürülebilir biçimde hayata geçirilmesi güçleşmektedir.

6.3 Mağdur Üzerindeki Bireysel ve Akademik Etkiler

Dijital çağın hızlanan iletişim ekolojisi, şiddeti yalnızca yeni bir “araç” üzerinden yeniden üretmekle sınırlı kalmamış; şiddetin zaman ve mekânla kurduğu ilişkiyi köklü biçimde dönüştürerek mağduriyetin deneyimlenme biçimini yapısal düzeyde ağırlaştırmıştır. Çalıştay raporlarında siber zorbalık eyleminin “*dijital ortamda zaman, mekân ve erişim rahatlığı ile*” gerçekleştiğine yapılan vurgu, fail açısından neredeyse sınırsız bir hareket alanı yaratırken,

mağdur açısından kaçış, korunma ve sınır koyma imkânlarının ciddi biçimde daraldığını ortaya koymaktadır. Fiziksel zorbalıkta saldırının belirli bir mekânla ve zaman dilimiyle sınırlı olması, mağdur için en azından geçici bir güvenlik hissi yaratabilirken; dijital ortamda bu sınırlar büyük ölçüde ortadan kalkmakta, saldırı mekânsal olarak okuldan eve, kamusal alandan özel alana taşınabilmekte ve zamansal olarak günün her anına yayılabilmektedir. Bu durum mağdurun deneyiminde “güvenli alan” kavramının aşınmasına yol açmakta; okul, ev ya da kişisel dijital hesaplar gibi alanlar arasında net bir ayrım kalmamasına neden olmaktadır. Zorbalığın ev içi mahremiyete ve kişisel dijital alanlara sızması, mağdurun yalnızca sosyal ilişkilerini değil, gündelik yaşam pratiklerini, uyku düzenini, dikkat ve odaklanma kapasitesini de doğrudan etkilemektedir. Sürekli erişilebilir olma hâli, mağdurda saldırının ne zaman ve hangi biçimde yeniden ortaya çıkacağına ilişkin bir belirsizlik duygusu yaratmakta; bu belirsizlik, kaygı ve korkunun kronikleşmesine zemin hazırlamaktadır. Çalıştay raporlarında altı çizilen bu yapı, siber zorbalığın tekil ve anlık bir olay olarak değil, mağdurun yaşamının tümüne yayılan süreklilik arz eden bir baskı rejimi olarak deneyimlendiğini göstermektedir. Dijital izlerin kalıcılığı, paylaşımların çoğaltılabilir olması ve içeriğin mağdurun kontrolü dışında dolaşıma girebilmesi, mağduriyetin zaman içinde sönümlenmesini zorlaştırmakta; aksine her yeni paylaşım ve etkileşimle yeniden tetiklenen bir travma döngüsü üretmektedir. Bu bağlamda siber zorbalık, yalnızca iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlarla gerçekleşen bir saldırı biçimi değil; mağdurun gündelik hayatla, mekânla ve zamanla kurduğu ilişkiyi dönüştüren, güven duygusunu sistematik biçimde aşındıran ve psikolojik bütünlüğü uzun vadede tehdit eden yapısal bir şiddet biçimi olarak ele alınmalıdır.

Bu mekânsal ihlale eşlik eden en yıkıcı unsur, dijital dünyanın "unutmayan hafızası"nın yarattığı zamansal sonsuzluktur. Geleneksel zorbalık eylemi, failin fiziksel varlığıyla sınırlı bir "an" içinde gerçekleşip biterken; raporlarda altı çizildiği üzere dijital zorbalıkta **"tek seferlik bir paylaşım bile çoğaltılarak ve yorumlanarak fiilen sürekli hâle gelmektedir."** Bu durum, mağduriyetin bir olay olmaktan çıkıp, kesintisiz bir süreç haline gelmesine neden olur. Mağdur, içeriğin her görüntülediği, her beğenildiği veya her paylaşıldığı anda travmayı ilk anki şiddetiyle yeniden yaşar. Dolayısıyla siber alan, geçmişte kalan bir eylemin "silinemezliği" nedeniyle, mağduru sürekli bir şimdiki zaman travmasına hapseder. Bu zamansal döngü, mağdurda **"korku, panik ve endişe"** halini kronikleştirerek, bireyin sadece sosyal çevresinden değil, kendi dijital kimliğinden de utanmasına ve **"öz saygının yitirilmesine"** yol açar.

Fenomenolojik ağırlığı artıran bir diğer paradoks, eylemin fail ve mağdur tarafından algılanışındaki derin asimetridir. Raporlardaki saha verileri, failin (genellikle akranın) kendi eylemini bir **"eğlence"** veya statü aracı olarak kodladığını; ancak bu "oyunsu" eylemin mağdurun dünyasında **"temel hakların ihlali"** ve varoluşsal bir tehdit olarak yankılandığını göstermektedir. Failin ekran arkasındaki anonimliği ve **"farkında olmadan"** (kastın muğlaklığı) verdiği zarar, mağdurun yaşadığı çaresizliği derinleştirmektedir. Zira mağdur, karşısında yüzleşebileceği somut bir düşman yerine, belirsiz ve her yerden saldırabilen bir "ağ" bulunmaktadır. Bu belirsizlik, raporlarda en uç risk olarak tanımlanan **"öz kıyım düşüncesi ve intihara varabilen durumları"** tetikleyen temel faktördür. Dijital şiddet, bireyin sadece psikolojik iyilik halini değil, yaşama arzusunu hedef alan; mekândan bağımsızlaşmış ve zamana yayılmış topyekûn bir kuşatma hali yaratmaktadır.

Topyekûn kuşatma, mağdurun zaman algısını da dönüştürür. Zira raporlarda özellikle altı çizildiği üzere *"dijital ortamda tek seferlik bir paylaşımın bile çoğaltılarak, paylaşım ve yorumlarla fiilen sürekli hâle gelebileceği"* ve bu nedenle "tekrarlılık" unsurunun klasik anlamda yeniden düşünülmesi gerektiği ifade edilmiştir. Burada kritik olan, mağduriyetin yalnızca eylemin gerçekleştiği ana değil çoğaltma, yeniden dolaşıma sokma ve izleyici pratikleriyle sürekli yeniden üretilen bir süreklilik rejimine bağlanmasıdır. Bu bağlamda mağdur, tehdidin ne zaman, kim tarafından ve nerede yeniden ortaya çıkacağını bilemediği için sürekli tetikte kalmaya sürüklenir; kaygı ve korku, geçici bir tepki olmaktan çıkıp kronik bir psikolojik düzeneğe dönüşür. Bu süreklilik, raporların siber zorbalığın iz bırakması ve tekrar tekrar paylaşılabilir olması vurgusuyla da örtüşür: Geleneksel zorbalığın aksine, dijital ortamda kayıt, ekran görüntüsü alma ve yeniden paylaşma imkânı, "mağdurun yaşadığı travmanın sürekliliğini artırır. Dolayısıyla siber zorbalıkta mağduriyet, yalnızca bir "olay" değil, giderek bir yaşam koşulu (her an yeniden tetiklenebilen bir travma alanı) hâline gelir.

Bu "yaşam koşulu" hali, mağdurun mekânsal güvenliğini de tamamen ortadan kaldıran bir kuşatmaya dönüşür. Çalıştay katılımcılarının siber zorbalığı **"dijital ortamda zaman, mekân ve erişim rahatlığı ile"** gerçekleşen bir eylem olarak tanımlaması, mağdurun geleneksel anlamda sığınabileceği bir "güvenli liman" (ev, oda vb.) kalmadığını gösterir. Fiziksel dünyada okul kapısında bitmesi beklenen zorbalık, dijital araçlar vasıtasıyla bireyin en mahrem alanlarına kadar sızmakta; bu da mağdurda **"mahremiyet ihlali"** ile tetiklenen derin bir çaresizlik ve **"öz saygının yitirilmesi"** durumunu doğurmaktadır. Mağduriyetin bu denli çok boyutlu bir hal alması, sorunu bireysel bir iletişim kazası olmaktan çıkarıp, raporlarda

belirtildiği üzere **“kişilerin vatandaşlık haklarını ihlal eden”** ve mağdurun sosyal varoluşunu tehdit eden sistemsel bir krize evrilmektedir.

Sürecin vahametini artıran bir diğer boyut ise fail ve izleyici kitlesinin eyleme yüklediği anlam ile mağdurun yaşadığı yıkım arasındaki derin asimetridir. Raporlardaki saha verileri, faillerin bu eylemleri **“zaman zaman eğlence nitelikli”** olarak tanımladığını, ancak bu "oyunsu" algının mağdur üzerinde **“korku, panik, endişe... psikosomatik etkiler ve travma”** ya neden olduğunu ortaya koymaktadır. Linç kültürünün devreye girmesiyle birlikte tanımadıkları kişiler tarafından hedef alınan mağdur, bireysel bir saldırıdan ziyade kitlesel bir nefret objesine dönüştüğünü hisseder. Bu durum, raporlarda en uç risk olarak tanımlanan **“öz kıyım düşüncesi hatta intihara varabilen durum ve koşulların”** ortaya çıkmasına zemin hazırlar. Çünkü mağdur için dijital hafızadan silinemeyen leke, gelecekteki eğitim ve iş hayatını da ipotek altına alan, kaçışı olmayan bir "kader" gibi algılanmaya başlar. Sonuç olarak, dijital şiddetin yarattığı bu kümülatif tahribat, bireyin sadece anlık psikolojisini değil, yaşama hakkını ve toplumsal geleceğini de tehdit eden bir halk sağlığı sorununa dönüşmektedir.

Çalıştay raporları, mağdur üzerindeki bireysel etkiler konusunda güçlü bir ortaklaşma sergiler ve bu etkileri yalnızca “üzüntü/öfke” düzeyinde değil, klinik boyutları da içeren geniş bir spektrumda tartışır. Özellikle şu bulgu, mağduriyetin ağırlılığını açık biçimde ortaya koyar: *Zorbalanan açısından “fikirlerini dile getirme, temel öz saygı, psikolojik iyilik hali gibi en temel haklarının ihlaline zarar vermekte” ve “kendine güvenin kaybedilmesi, öz saygının yitirilmesi, korku, panik, endişe, mahremiyet ihlali, psikosomatik etkiler, travma, psikolojik bozukluk” gibi sonuçlara yol ağabilmektedir.*

Bu ifadede iki nokta özellikle önemlidir:

1. Hak temelli çerçeve: Mağduriyet yalnızca “psikolojik zorlanma” değil, “fikirlerini dile getirme” ve “psikolojik iyilik hâli” gibi temel hakların fiilen aşınmasıdır. Bu, siber zorbalılığın pedagojik bir “yaramazlık” olarak küçültülemeyeceğini, hak ihlali ve güvenlik sorunu olarak ele alınması gerektiğini gösterir.
2. Kimlik ve özsaygı: Özsaygı yitimi, özellikle ergenlik döneminde (kimlik inşasının kritik evresinde) benlik algısına doğrudan müdahale anlamına gelir. Raporda “utanma ve kendini suçlama duygularının, kişiyi çevresinden kopartan ve yardım aramasını zorlaştıran temel duygular olduğu” vurgusu, mağdurun neden giderek yalnızlaştığını ve destek arayışının neden sekteye uğradığını açıklar.

Bu psikolojik tabloyu ağırlaştıran önemli bir diğer unsur, mahremiyetin ihlali ve ifşadır. Raporlarda siber zorbalık fiilleri sayılırken “ifşa, tehdit, utandırıcı içerik paylaşımı, fotoğraf ve videoların izinsiz yayılması” gibi pratiklerin özellikle vurgulanması, mahremiyet ihlalinin siber zorbalığın merkezî bileşenlerinden biri hâline geldiğini gösterir. Mahremiyet ihlali, mağdurda yalnızca korku değil; aynı zamanda yoğun utanç, damgalanma endişesi ve sosyal ilişkilerden geri çekilmeyi tetikleyen bir kırılmaya neden olur.

Bu geri çekilme süreci, raporlarda tespit edilen ve “karanlık sayı” (bildirilmemiş vakalar) olgusunu besleyen paradoksal bir “sessizlik sarmalı” ile derinleşmektedir. Mağdur, yaşadığı hak ihlalinin ve mahremiyet krizini yetişkinlere (ebeveyn veya öğretmen) aktardığında, korunmak yerine “dijital dünyadan koparılma” (telefon veya tabletine el konulması) cezasıyla karşılaşmaktan çekinmektedir. Çalıştay notlarında, çocukların yardım istemekten kaçınmalarının en büyük nedeni olarak gösterilen bu durum, mağdurun yaşadığı travmayı tek başına göğüslemek zorunda kaldığı bir tecrit alanına dönüştürebilmektedir. İletişim kanallarının bu korku nedeniyle tıkanması, siber zorbalığın sebep olduğu psikolojik tahribatın, dışarıdan görünmeyen bir iç kanama gibi ilerlemesine neden olur.

Sürecin en kritik varoluşsal sonucu ise, raporlarda en yüksek risk seviyesi olarak tanımlanan “öz kıyım düşüncesi ve intihara varabilen durumlar”dır. Mağdur, dijital hafızanın silinemezliği gerçeğiyle yüzleştğinde; yaşadığı utancın ve lekelenmenin (stigma) geçici bir durum olmadığını, gelecekteki eğitim ve sosyal hayatını da ipotek altına alan kalıcı bir durum olduğunu düşünmeye başlar. Bu umutsuzluk hali, akademik alanda “okul reddi” ve bilişsel performansta çöküş olarak somutlaşırken, bireysel düzlemde yaşamla bağın zayıfladığı tehlikeli bir eşiğe işaret eder. Dolayısıyla siber zorbalık, mağdurun gözünde sadece bugünü değil, “geleceği de elinden alan” bir şiddet biçimine dönüşmektedir.

Çalıştayın en kritik bölümünü oluşturan “yaşamsal tehdit” boyutu, raporlarda da açık ve kaygılı bir tonla dile getirilir. Katılımcılar siber zorbalığın, “öz kıyım düşüncesi hatta intihara varabilen durum ve koşullar” doğurabileceğini endişeyle belirtmişlerdir. Bu vurgu, siber zorbalığı doğrudan bir halk sağlığı problemine dönüştürür. Dijital şiddetin bu uç sonuca gidebilmesinde, dijital kalıcılık ve kontrol kaybı hissi belirleyicidir. Eylemin fail açısından “bitmiş” olması, mağdur açısından “bitmiş” olduğu anlamına gelmez; çünkü içerikler iz bırakır ve yeniden dolaşıma sokulabilir. Bu gerçek, mağdurda “bu asla geçmeyecek” düşüncesini güçlendirir; çaresizlik ve çıkış bulma hissi ağırlaşır. Bu noktada mağdurun iç dünyasını betimleyen rapor notu anlamlıdır: *Siber zorbalığa maruz kalan birey “korku, kaygı ve çaresizlik hissetmekte”;*

“herhangi bir paylaşımın ne zaman, kim tarafından veya nerede görüleceğini bilemediği için sürekli tetikte yaşamaya başlamaktadır.”

Bu "sürekli tetikte olma" hali, mağduru sosyal destek mekanizmalarından koparan tehlikeli bir izolasyon sürecini de beraberinde getirir. Raporlarda tespit edilen ve süreci ölümcül bir sarmala dönüştüren en önemli faktörlerden biri, mağdurun yaşadığı bu ağır tabloyu yetişkinlerle paylaşmaktan kaçınmasıdır. Çalıştay verilerine göre çocuklar, ebeveynlerine veya öğretmenlerine başvurdıklarında “teknolojik cihazlarının ellerinden alınacağı” veya “suçlanacakları” korkusuyla sessiz kalmayı tercih etmektedir. Bu durum, mağdurun zihninde, zorbalığın yarattığı acı ile yardım istemenin bedeli arasında sıkışıp kaldığı bir çıkmaz yaşayabilmektedir. Destek arayışının önünün "cezalandırılma korkusuyla" kesilmesi, mağdurun baş etme kapasitesini tamamen tüketir ve intihar eğilimini, yaşanan acıdan kurtulmanın "tek rasyonel yolu" gibi algılamasına neden olabilir.

Durumun vahametini artıran bir diğer yapısal sorun, fail ile mağdur arasındaki algısal asimetridir. Raporlarda belirtildiği üzere, failerin eylemlerini sıklıkla “eğlence nitelikli” olarak tanımlaması ve “suçu normalleştirme” eğiliminde olmaları, mağdurun yaşadığı yıkımı daha da derinleştirir. Kendi hayatını karartan bir eylemin, başkaları tarafından basit bir şaka malzemesi yapılması, mağdurda derin bir değersizlik hissi yaratır. Bu durum, sadece anlık bir psikolojik çöküşe değil, raporlarda ifade edildiği gibi “psikosomatik etkilere” ve akademik hayattan tamamen kopuşa (okul reddi) yol açarak, bireyin geleceğe dair umutsuzluğa neden olur. Dolayısıyla siber zorbalığın yarattığı "yaşamsal tehdit" sadece maruz kalınan hakaretin şiddetinden değil; mağdurun "anlaşılmadığına", "korunmayacağına" ve "bu durumun sonsuza dek süreceğine" dair geliştirdiği inançtan beslenmektedir.

Çalıştay raporları, siber zorbalığın akademik yaşama etkilerini yalnızca “not düşmesi” şeklinde basitleştirmez; okul iklimi, derse katılım, öğretmenlerle ilişki ve uzun vadeli eğitim seyri üzerinden çok katmanlı biçimde ele alır. Özellikle raporda aktarılan araştırma bulgusu, siber zorbalığın akademik hayata sızma biçimini somutlaştırır: Siber zorbalığa uğrayan öğrencilerin “zamanla okula, sınıfa, öğretmenlerine ve derslere karşı olumsuz tutum geliştirdikleri” ve “ders başarılarının belirgin biçimde düştüğü” belirtilmiştir. Bu düşüş, çoğu zaman bir “bilişsel kapasite eksikliği” değil; travmanın dikkat, bellek ve motivasyon üzerinde sebep olduğu tahribatın sonucudur. Dahası, raporlar sahadan örneklerle bu sürecin eğitimden çekilmeye kadar genişleyebildiğini aktarır: Bazı öğrencilerin “yıl sonunda okuldan kaydını sildirmek istemesi” ve “mesleki ya da akademik hayattan tamamen çekilmeyi dile getirmesi”, siber

zorbalığın uzun vadeli eğitim rotalarını dahi kırabildiğine işaret eder. Dolayısıyla akademik etki, bireysel psikolojik etkiyle karşılıklı beslenen bir sarmal üretir: Travma, derse odaklanmayı zorlaştırır; başarı düşüşü ve okuldan kaçınma mağdurun kendini değersiz hissetmesini artırır; bu da yeniden izolasyona ve yardım arayışından uzaklaşmaya yol açar.

Bu izolasyon sürecini eğitim ortamında derinleştiren en kritik yapısal sorun, Rapor 1’de dikkat çekici bir "pedagojik paradoks" olarak tanımlanan, *öğretmenlerin “söylem ve eylem arasındaki gerilimi”*dir. Çalıştay bulgularına göre, öğretmenlere zorbalıkla baş etme konusunda teorik eğitimler verilmesine rağmen, birçok eğitimcinin *“bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsettiği”* ve sınıf içinde kriz anında bu ilkeleri hayata geçirmekte zorlandığı gözlemlenmiştir. Mağdur öğrenci için bu durum, okulun fiziksel çatısı altında dahi "korunaksız" olduğu hissini pekiştirir. Öğretmenin, dijital dünyada gerçekleşen bir saldırıyı "okul dışı mesele" olarak görmesi veya sınıf içindeki yansımalarını (örneğin; mağdurun akranları tarafından dışlanması) yönetememesi, öğrencinin otorite figürlerine olan güven algısında soruna neden olabilmektedir. Dolayısıyla akademik uzaklaşma, sadece dersin içeriğiyle değil, okulun güvenli bir sığınak olma vasfını yitirmesiyle ilgilidir.

Bununla birlikte, siber zorbalığın okul iklimine etkisi, sadece mağdurla sınırlı kalmayıp, “suçu normalleştirme” riski taşıyan genel bir değer erozyonuna da yol açar. Raporlarda vurgulandığı üzere, faillerin ve izleyicilerin zorbalık eylemlerini “eğlence nitelikli” bir oyun gibi algılamaları, sınıf içindeki etik atmosferi zehirler. Mağdur öğrenci, teneffüste veya derste, kendisine yönelik dijital saldırıların "gülüşme malzemesi" yapıldığına şahit olduğunda, eğitim ortamı onun için bir öğrenme alanından çıkıp, psikolojik bir işkence odasına dönüşür. Bu noktada okul yönetimi, yaşanan devamsızlıkları veya başarı düşüşünü standart disiplin sorunları olarak ele alıp, alttaki dijital travmayı (karanlık sayıyı) okuyamadığında; mağdur, sistem tarafından "başarısız" veya "uyumsuz" olarak etiketlenir. Bu etiketleme, raporlarda belirtilen “vatandaşlık haklarının ihlali” boyutuna vararak, bireyin anayasal bir hak olan "eğitim hakkından" fiilen mahrum kalmasıyla sonuçlanan trajik bir duruma hazırlar.

Raporların ortak noktasında yer alan en kritik sorunlardan biri, mağdurların büyük bölümünün yaşadıklarını açıklamaktan çekinmesi ve bu nedenle vakaların görünmez kalmasıdır. Bu durum doğrudan “sorunun en kritik boyutu” olarak çerçevelenir: Mağdurlar “anlatırsam daha kötü olur”, “kimse anlamaz”, “ailem beni cezalandırır”, “okulda duyulursa rezil olurum” gibi düşüncelerle sessiz kalmaktadır; bu nedenle “erken tespit mekanizmalarının kurulması ulusal bir zorunluluk” olarak öne çıkar. Bu sessizliğin nedenleri, “idari ve toplumsal” gerekçelerle

ayrıntılıdır: Resmî makamlara başvurmadan çekinmenin gerekçeleri arasında “utanma, ailelerin tepkisinin belirsiz olması, ifşalanmak ve damgalanmaktan çekinme, kişisel bilgilerinin gizliliği noktasında şüpheler, korku, mahremiyet çekinceleri... yargılama ve kovuşturma süreçlerinin uzunluğu” gibi başlıklar sıralanır. Bu çerçevede, mağdurun yalnızca “duygusal” değil, aynı zamanda “kurumsal” risk algılarıyla da sessiz kaldığını gösterir. Bildirim mekanizmalarına güven düşükse veya süreçler mağdur için ikinci bir travma üretme potansiyeli taşıyorsa (örneğin tarafların fiziksel olarak karşı karşıya gelmesi), mağdurun suskunluğu rasyonel bir stratejiye dönüşebilir.

Bu "rasyonel suskunluk" stratejisinin altında yatan en belirleyici dinamiklerden biri, raporlarda sıklıkla vurgulanan ***“dijital tecrit korkusu”***dur. Saha verilerine göre çocuklar ve gençler için internet erişimi, sadece bir eğlence aracı değil, sosyal varoluşun temel zemini. Ebeveynlerin, çocuklarını siber zorbalıktan korumak amacıyla sergiledikleri ilk refleks genellikle “teknolojik cihazlara el koymak” veya “interneti yasaklamak” olması, mağdur tarafından korunma değil cezalandırılma olarak algılanmaktadır. Bu durum, mağdurun yaşadığı travmayı ebeveyniyle paylaşması önünde aşılabilir bir bariyer oluşturur; çünkü çocuk için akran grubundan (dijital ağdan) koparılma, zorbalığa uğramaktan daha ağır bir sosyal ölüm anlamına gelmektedir. Dolayısıyla mağdur, cihazını kaybetmektense zorbalığı sineye çekmeyi tercih etmekte, bu da “karanlık sayı” (bildirilmemiş vakalar) oranını dramatik biçimde artırmaktadır.

Sürecin okullardaki yansıması ise, raporlarda “bilgi ile eylem arasındaki kopukluk” olarak tanımlanan pedagojik bir yetersizlikle pekişmektedir. Mağdur öğrenci, yaşadığı durumu öğretmenine aktardığında, öğretmenin konuyu yönetemeyeceğinden veya durumu ifşa ederek kendisini daha fazla "hedef tahtası" haline getireceğinden endişe etmektedir. Raporlarda geçen, öğretmenlerin “teorik eğitim almalarına rağmen sınıf içinde bu ilkeleri hayata geçirmekte zorlandıkları” tespiti, mağdurun duyduğu güvensizliği bir örnek teşkil etmektedir. Geleneksel disiplin yöntemlerinin (faili müdür odasına çağırma, herkesin önünde uyarmak vb.) siber zorbalığın doğasına uygun olmaması, mağduru sessizliğe iten bir diğer faktördür. Bu noktada, Rapor 3’te önerilen “Siber Güven Kutusu” gibi anonim ihbar mekanizmaları hayati bir önem kazanmaktadır. Mağdurun kimliğini açıklamadan, yüz yüze gelme gerilimi yaşamadan ve "ispiyoncu" damgası yemeden sesini duyurabileceği kanalların eksikliği, sessizlik sarmalının kırılmamasının temel nedenidir. Sonuç olarak, bildirim oranlarını artırmak; mağdurun cesaretiyle değil, sistemin ona “gizlilik, güvenlik ve dijital varlığına saygı” garantisi verebilmesiyle mümkündür.

“Öğretmenlerin eylem zorluğu” vurgusu raporlarda kapasite başlığı altında doğrudan tartışılır. Okullarda öğretmenlerin ve rehberlik servislerinin siber zorbalıkla mücadelede “kurumsal kapasitelerinin desteklenmesi” ve “eğitici eğitimlerine ağırlık verilmesi” gerektiği belirtilmiştir. Bu vurgu, mücadelenin sadece farkındalık kampanyalarıyla değil, sahada uygulanabilir müdahale becerileriyle güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koyar. Öte yandan terminolojik karmaşanın sahadaki pratikleri de bozduğu raporda açıkça ifade edilir: Bazı öğretmenlerin ağır hakaret ve dışlama davranışlarını “şakalaşma” veya “ergenlik dönemi çatışması” olarak nitelendirdiği; bazı velilerin ise aşağılayıcı çevrimiçi paylaşımları “çocukların kendi aralarındaki mesele” diye yorumladığı belirtilir. Bu tür etiketlemeler, erken müdahale fırsatlarını kaçırarak mağduriyetin kronikleşmesine yol açabilir.

Çalıştayda derinlemesine analiz edilen bu durum, eğitimcilerin teorik bilgiye sahip olmaları ile kriz anında sergiledikleri pratik davranışlar arasında ciddi bir “pedagojik felç” durumu yaşandığını göstermektedir. Katılımcılar, öğretmenlerin seminerlerde siber zorbalığın tanımını ve zararlarını gayet iyi ifade edebildiklerini, ancak sınıf ortamında somut bir vaka ile karşılaştıklarında “bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsettiklerini” gözlemlemişlerdir. Bu tespit, sorunun bir "bilgi eksikliği" değil, bir "eylem yetkinliği" çözüm ihtiyacını kanıtlar. Öğretmen, siber zorbalığı bir disiplin suçu olarak mı, rehberlik servisine sevk edilecek bir psikolojik vaka olarak mı, yoksa ailenin çözmesi gereken bir ev içi mesele olarak mı göreceği konusunda tereddüt yaşamakta; bu tereddüt ise failin cesaretini artırmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla Rapor 3’te önerilen “dijital risk okuryazarlığını güçlendirecek pratik eğitimler”, sadece teknik bilgiyi değil, kriz yönetimi senaryolarını ve hukuki sorumluluk sınırlarını içeren simülasyon temelli bir müfredatı önermektedir.

Sahadaki bu tereddüdü besleyen ve terminolojik karmaşayı derinleştiren bir diğer faktör, siber zorbalığın yetişkin dünyası tarafından önemsizleştirilmesi/basitleştirilmesi eğilimidir. Dijital şiddetin “eğlence nitelikli” olarak sunulması, sadece failin değil, bazen ebeveynlerin ve eğitimcilerin de algısını manipüle etmektedir. Bir öğrencinin diğerine fiziksel olarak vurması "şiddet" olarak kodlanıp anında müdahale edilirken; dijital ortamda yapılan bir ifşa veya hakaret, fiziksel bir iz bırakmadığı için "sanal bir şaka" olarak etiketlenebilmektedir. Bu “yanlış etiketleme” kurumsal mekanizmaların (disiplin kurulu, rehberlik servisi) devreye girmesini engeller. Mağdur, yaşadığı ağır travmaya rağmen, yetişkin otoritesinin olayı "büyütülecek bir şey yok" şeklinde çerçevelemesi karşısında, kendi acısını sorgulamaya başlar ve sisteme olan

güvenini tamamen yitirir. Bu nedenle, raporların işaret ettiği kapasite artırımı, öğretmenlere ve velilere sadece "neyin zorbalık olduğunu" değil; "neyin şaka olmadığını" ve dijital şiddetin hukuki/psikolojik maliyetini öğreten zihinsel bir dönüşümü hedeflemektedir.

Raporların en güçlü ortak paydası, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca “zorbalayan–zorbalanan” ikiliğine indirgenemeyeceği ve tek kurumlu/parçalı müdahalelerin yetersiz kalacağıdır. Bu, rapor metninde açıkça şöyle ifade edilir: “Siber zorbalıkla mücadele konusu sadece zorbalayan ve zorbalanan bağlamında değerlendirilmesinin eksik olacağı... bütüncül ve koordineli çalışma konusuna önemle dikkat çekilmiş...” Siber zorbalığın “psikolojik, sosyolojik, hukuki ve teknolojik boyutları olan karmaşık bir fenomen” olduğu; bu nedenle “aile–okul–kamu–medya–STK–sosyal medya şirketleri arasında eşzamanlı işleyen bir ulusal dijital güvenlik ekosistemi kurulması gerektiği” vurgulanır.

Bu ekosistem ihtiyacı, raporlarda mevcut bürokratik yapının “parçalı” doğasına yönelik bir eleştiriyle temellendirilir. Hâlihazırda Milli Eğitim, Emniyet, Sağlık ve Adalet birimlerinin kendi "kurumsal siloları" içinde çalıştığı; bu durumun kurumlar arası bir iş birliği ihtiyacının gerekliliği tespit edilmiştir. Rapor 3’te (Kamu Bakışı-1) detaylandırıldığı üzere, okuldaki rehberlik servisi ile kolluk kuvvetleri veya sosyal hizmet uzmanları arasında “hızlı ve şeffaf bir bilgi akışı” bulunmaması, vakaların sadece "kendi görev alanları" sınırında ele alınmasına ve bütüncül resmin kaçırılmasına neden olmaktadır. Bu durum, siber zorbalığın yayılım hızının yüksek olması gerçeğiyle birleştiğinde boyutu ve etkisi büyümektedir. Dolayısıyla önerilen ekosistem, sadece kurumların "bir arada" bulunmasını değil, “kolluk–savcılık–MEB–BTK” arasında tanımlanmış, protokollere bağlanmış operasyonel bir entegrasyonu şart koşar.

Bu stratejik bütünleşmenin omurgasını ise çalıştayda önerilen “Ulusal Strateji Belgesi” ve “Düzce Pilot Modeli” oluşturmaktadır. Katılımcılar, yerel inisiyatiflerin değerli olduğunu ancak sorunun sınır aşan doğası gereği ulusal bir standardizasyona ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda Düzce ili, veri toplama, risk haritaları oluşturma ve kurumlar arası iş birliği modellerini test etme açısından bir “sosyal laboratuvar” olarak konumlandırılmıştır. Buradaki amaç, teorik olarak kurgulanan iş birliği mekanizmalarının sahada (örneğin; bir öğrenci ihbarda bulunduğu anda sistemin nasıl işlediği) test edilmesidir. Ayrıca bu ekosistemin en kritik dış paydaşı olan sosyal medya şirketlerinin sorumluluğu da raporlarda netleştirilmiştir: Platformların, sadece ticari birer aktör olarak değil, “ulusal standartlara ve güvenlik protokollerine uyum sağlayan” sorumlu paydaşlar olarak sürece dahil edilmesi, mücadelenin başarısı için "olmazsa olmaz" bir koşul olarak tanımlanmıştır. Sonuç

olarak raporlar, siber zorbalıkla mücadelenin bir "kurum" sorunu değil, bir "süreç yönetimi" sorunu olduğunu ilan etmektedir.

Çalıştay raporlarında “multidisipliner bir yaklaşımla her kurumun faaliyet alanlarının belirlendiği, rol ve sorumluluklarının çizildiği” ve mücadelenin “müdahale etmekten ziyade önlemek misyonu” yürütülmesi gerektiği konusunda ortak kanıya varıldığı belirtilir. Bu “önleyici paradigma”, siber zorbalığın doğası gereği bir kez gerçekleşip yayıldıktan sonra (viral etki) sonuçlarının telafi edilmesinin neredeyse imkânsız olduğu gerçeğine dayanır. Dolayısıyla kurumların, olay vuku bulduktan sonra devreye giren reaktif bir pozisyondan, risk haritalarını çıkararak olası tehditleri bertaraf eden proaktif bir konuma geçmeleri zorunludur.

Çalıştay raporları bazı bölümlerde “ayrışan görüş yoktur” çerçevesini öne çıkarıyor olsa da mağduriyetle mücadelede pratikte iki farklı stratejik vurgu hattı belirginleşir:

Birinci hat, mağdurun yalnızlaşmasını ve sessizliğini kırmaya, okul temelli erken tespit mekanizmaları kurmaya ve destek ağlarını güçlendirmeye dayanır. Raporlarda detaylandırılan “Siber Güven Kutusu” gibi anonim bildirim modelleri, sadece teknik bir araç değil; çocukların ebeveyn korkusu (cihazına el konulması) veya akran baskısı (ispiyoncu damgası) nedeniyle sustukları “karanlık alanı” aydınlatmak için tasarlanmış yapısal bir çözümdür. Bu modellerin “gizli vakaların görünür hâle gelmesi” ve “rehberlik birimlerinin erken müdahalesi” açısından stratejik önemi büyüktür. Zira erken tespit, mağdurun “okul reddi” veya “öz kırım düşüncesi” gibi geri dönüşsüz noktalara sürüklenmeden önce, okul-aile-kolluk üçgeninde kurulan güvenli bir iletişim zinciriyle korunma altına alınmasını sağlar.

İkinci hat olan düzenleme/denetim ve caydırıcılık odağı ise, daha çok failin “yakalanmayacağı/cezalandırılmayacağı” inancının zorbalığı büyüttüğü varsayımına dayanır. Çalıştayda fail zihniyetine ilişkin yapılan “hukuki sürecin kendisine ulaşmayacağını düşündüğü” ve bunun da “daha şiddetli eylemlere yöneltebildiği” tespiti, dijital dünyadaki anonimliğin neden olduğu “ket vurmama” etkisiyle doğrudan ilişkilidir. Fail, yaptığı eylemi bir “suç” olarak değil, dijital bir “oyun” veya “statü aracı” olarak gördüğü için; mücadelenin bu ayağı, eylemin hukuki maliyetini failin zihninde somutlaştırmayı hedefler. Sahte hesapların tespiti ve platform sorumluluklarının artırılması gibi talepler, bu cezasızlık algısını kırarak, dijital alanın “başıboş bir bölge” olmadığı mesajını vermeyi amaçlar.

Bu iki hat birbirini dışlamak zorunda değildir; aksine çalıştay raporlarının genel ruhu bu stratejilerin ekosistem içinde birlikte düşünülmesini destekler. Nitekim siber zorbalık “davranış dijitaldir ancak etkisi toplumsaldır” mantığıyla ele alındığında, tek bir müdahale kanalı kaçınılmaz olarak eksik kalacaktır. Yalnızca terapi ve rehabilitasyona odaklanmak, failin saldırganlığını durduracak dışsal fren mekanizmalarını (hukuk) zayıf bırakırken; yalnızca cezaya odaklanmak ise mağdurun onarılmasını ve topluma yeniden kazandırılmasını ihmal eder. Dolayısıyla ideal model, okulun şefkatli kapsayıcılığı ile hukukun caydırıcı gücünün eş zamanlı işlediği; hem mağdurun sesini duyurabildiği hem de failin sınırlarını bildiği bütünsel bir dijital güvenlik kültürü inşasıdır.

Sonuç itibarıyla raporların sentezi, siber zorbalığın mağdur üzerindeki etkilerinin bir kartopu etkisiyle büyüdüğünü göstermektedir: “Eğlence nitelikli” olarak etiketlenebilen bir eylem, mağdur açısından temel hak ihlali ve ağır psikolojik sonuçlar üretebilmekte; nihayetinde “öz kıyım düşüncesi hatta intihara varabilen” bir varoluşsal krize dönüşebilmektedir. Üstelik bu süreç okul başarısını düşürmekle kalmayıp, eğitime ve mesleki geleceğe dair bağları koparacak kadar şiddetlenebilmektedir. Dolayısıyla mağduriyetin azaltılması için önerilecek stratejiler, raporların ortaklaştığı biçimde “bütüncül ve koordineli” olmalı; mağdurun sessizliğini kırarak güvenli bildirim kanalları, okul temelli erken tespit kapasitesi, ailelerin destekleyici dijital ebeveynlik becerileri ve gerektiğinde etkili hukuki/teknik mekanizmaların birlikte çalıştığı bir ekosistem hedeflenmelidir.

Ekosistemin sosyal ayağında ise, raporlarda altı çizilen “güven temelli bildirim kültürü” kritik bir değişkendir. Mağdurun sessizliğini kırması için önerilen “Siber Güven Kutusu” ve benzeri anonim mekanizmalar, çocuğa “bana inanılacak, yargılanmayacağım ve korunacağım” mesajını veren somut bir taahhüt olarak işlev görür. Buna paralel olarak, ailelerin “dijital yasakçı” kimliğinden sıyrılıp, çocuklarıyla dijital riskleri konuşabilen “rehber ebeveyn” kimliğine geçişi, ev içi denetimi bir çatışma alanı olmaktan çıkarıp bir güvenlik kalkanına dönüştürür. Hukuki ve teknik boyutta ise, sosyal medya platformlarının ulusal standartlara uyumunun sağlanması ve TCK’da yapılacak düzenlemelerle eylemin adının net konulması, sistemin caydırıcılık gücünü tahkim eder. Özetle, çalıştay çıktılarının işaret ettiği nihai hedef; siber zorbalıkla mücadelenin bir "asayiş" veya "disiplin" meselesine indirgenmeyip, “çocuğun üstün yararını” merkeze alan ve toplumun tüm katmanlarını kapsayan bir “dijital yurttaşlık bilinci” seferberliğine dönüştürülmesidir.

6.4 Aile ve Eğitim Boyutlarıyla Fail Motivasyonları ve Dijital Kültür

Dijital çağın getirdiği sosyolojik ve teknolojik dönüşümler, iletişim pratiklerini yalnızca hız, erişim ve etkileşim yoğunluğu açısından değil; anlam üretimi, güç ilişkileri ve toplumsal normların yeniden kurulması bakımından da köklü biçimde dönüştürmektedir. Bu dönüşüm, şiddetin fenomenolojisini yeniden inşa etmiş; geleneksel akran zorbalığını fiziksel sınırların ötesine taşıyarak siber zorbalık adı altında hibrit, çok katmanlı ve yönetilmesi giderek güçleşen bir tehdit alanına evirmiştir. Dijital ortamların sağladığı süreklilik, çoğaltılabilirlik ve kalıcılık özellikleri, zorbalık eylemlerini zamansal ve mekânsal olarak genişletirken; anonimlik, algoritmik görünürlük rejimleri ve çevrimiçi kalabalıkların katılımı, saldırgan davranışların sıradanlaşmasına ve meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda siber zorbalık, yalnızca bireyler arası bir çatışma biçimi değil; dijital kültürün normları, ekonomik teşvik mekanizmaları ve kurumsallıkla iç içe geçmiş yapısal bir şiddet biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İçişleri Bakanlığı destekleriyle Düzce Valiliği koordinasyonunda gerçekleştirilen ve kamu kurumları, akademi, eğitimciler, gençler ile sahada görev yapan uygulayıcı aktörlerin katılımıyla şekillenen çalıştay çıktılarının derinlemesine analizi, siber zorbalığın münferit vakalar üzerinden açıklanamayacak ölçüde karmaşık bir ekosistem sorunu olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Çalıştay sürecinde paylaşılan değerlendirmeler, fail motivasyonlarının yalnızca bireysel eğilimler ya da anlık duygusal tepkilerle sınırlı olmadığını; görünürlük ekonomisi, onaylanma ihtiyacı, dijital statü arayışı ve yeterince gelişmemiş etik dijital yurttaşlık bilincinin bu davranışları besleyen temel yapısal unsurlar arasında yer aldığını göstermektedir. Aynı zamanda aile kurumunun koruyucu ve rehberlik edici rolündeki zayıflama, yasaklayıcı ya da tepkisel ebeveynlik pratikleri ve eğitim sisteminde bilgi ile uygulama arasındaki konumlandırma, hem mağduriyetin derinleşmesine hem de fail davranışlarının erken aşamada tespit edilip dönüştürülememesine yol açmaktadır.

Okul temelli rehberlik mekanizmalarının sınırlı kapasitesi, öğretmenlerin pratik müdahale konusunda yaşadığı tereddütler ve kurumlar arası koordinasyon durumu, siber zorbalığın süreklilik kazanmasına neden olan yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu metin, çalıştay kapsamında elde edilen bulgular, tartışılan teorik çerçeveler ve sahadan gelen çarpıcı gözlemler ışığında; faili suça iten psikososyal dinamikleri, dijital kültürün bu dinamikleri nasıl yeniden ürettiğini ve aile–okul hattında ortaya çıkan yapısal sorunların siber zorbalık ekosistemini nasıl beslediğini akademik bir perspektifle ele almayı amaçlamaktadır. Disiplinler arası bir yaklaşımla kurgulanan bu değerlendirme, siber zorbalığın yalnızca bugünün değil, geleceğin

dijital toplumunu şekillendirecek kritik bir kamusal sorun alanı olduğuna işaret ederek, bütüncül ve sürdürülebilir çözüm arayışları için kavramsal ve analitik bir zemin sunmayı hedeflemektedir.

Siber zorbalığın etimolojisine daha derinlemesine yaklaşıldığında, fail davranışlarını biçimlendiren temel dinamiklerden birinin, şiddetin ahlaki ve hukuki içeriğinden koparılarak gündelik dijital etkileşimin sıradan bir parçası hâline getirilmesi olduğu görülmektedir. Fail açısından eylemin “oyun”, “şaka” ya da “eğlence” olarak kodlanması, yalnızca bireysel bir algı sorunu değil; dijital kültürün ödüllendirme mekanizmalarıyla doğrudan bağlantılı yapısal bir sonuçtur. Çalıştay sürecinde paylaşılan bulgular, özellikle genç kullanıcılar arasında zorbalık davranışlarının çoğu zaman bilinçli bir zarar verme iradesinden ziyade, sosyal kabul görme, dikkat çekme ve grup içi statü kazanma motivasyonlarıyla iç içe geçtiğini göstermektedir. “Eğlence” söylemi, failin kendisini sorumluluktan uzak hissetmesini sağlarken, mağdurun yaşadığı deneyimi görünmez kılan güçlü bir meşrulaştırma aracına dönüşmektedir. Bu bağlamda zorbalık, failin zihninde ahlaki bir eşik ihlali olmaktan çıkmakta; sosyal etkileşimin tolere edilebilir, hatta teşvik edilen bir biçimi olarak konumlanmaktadır.

Çalıştay verilerinde sıklıkla dile getirilen “ilgili konu zaman zaman zorbalığı uygulayan tarafından eğlence nitelikli olarak tanımlansa da” vurgusu, tam da bu normalleşme sürecine işaret etmektedir. Eğlence diliyle örtülen zorbalık pratikleri, yalnızca bireysel mağduriyetler üretmekle kalmamakta; “*suça yönlendirme, suçu özendirme, yeni suçlara zemin hazırlama ve suçu normalleştirme*” gibi daha geniş toplumsal sonuçlara kapı aralamaktadır. Fail açısından eylemin sonuçlarından ziyade aldığı geri bildirim –beğeni, paylaşım, gülme emojisi, grup içi onay- belirleyici hâle gelmekte; bu geri bildirimler, davranışın pekiştirilmesine ve tekrar edilmesine neden olmaktadır. Böylece zorbalık, tekil bir davranış olmaktan çıkarak, dijital kalabalıklar tarafından beslenen kolektif bir pratik hâlini almaktadır.

Failin mağdurun yaşadığı korku, utanç, çaresizlik ve travmayı görmezden gelerek eylemi mizah unsuru olarak araçsallaştırması, dijital kültürün ürettiği derin bir empati aşınmasıyla ilişkilendirilmektedir. Fiziksel temasın ve yüz yüze etkileşimin yokluğu, mağdurun duygusal tepkilerinin fail tarafından doğrudan algılanmasını engellemekte; mimik, ses tonu ve bedensel geri bildirim gibi empatiyi besleyen unsurlar devre dışı kalmaktadır. Bu durum, literatürde “çevrimiçi disinhibisyon” olarak tanımlanan süreci güçlendirmekte; bireyin toplumsal normlar, ahlaki sınırlar ve yaptırım korkusu karşısında daha gevşek ve pervasız davranmasına zemin

hazırlamaktadır. Dijital ortamda kurulan bu mesafe, failin eylemi gerçek bir zarar olarak değil, soyut bir etkileşim olarak algılamasına neden olmaktadır.

Bu çerçevede fail, fiziksel dünyada ağır toplumsal kınama, yüzleşme ve yaptırım riski barındıran hakaret, iftira ya da mahremiyet ihlali gibi davranışları, dijital dünyanın sunduğu görece güvenli ve denetimsiz bir alan içinde gerçekleştirebilmektedir. Anlık haz, görünürlük kazanma, arkadaş grubu içinde “komik olma” ya da dijital statü elde etme isteği, bu eylemleri fail açısından rasyonelleştiren bir motivasyon seti oluşturmaktadır. Zorbalık, böylece bireysel bir ahlaki sapma olmaktan çıkarak, algoritmalar tarafından ödüllendirilen, kalabalıklar tarafından onaylanan ve dijital kültür içinde sıradanlaştırılan bir davranış biçimine dönüşmektedir. Bu tablo, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca hukuki yaptırımlar ya da bireysel farkındalık çağrılılarıyla sınırlı kalamayacağını; empatiyi yeniden kuran, eğlence diliyle maskelenmiş şiddeti görünür kılan ve dijital ortamlarda sorumluluk duygusunu yeniden inşa eden çok katmanlı ve uzun vadeli müdahalelere ihtiyaç olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Failin motivasyonunu besleyen en kritik yapısal zemin, dijital dünyanın sunduğu anonimlik zırhı olarak öne çıkmaktadır. Çalıştay kapsamında küresel örnekler üzerinden yürütülen karşılaştırmalı tartışmalarda, dijital ortama erişimin sıkı kimlik doğrulama mekanizmalarıyla denetlendiği Çin modeli ile ifade özgürlüğü ve mahremiyet vurgusunun daha belirgin olduğu Batı menşeli platform rejimleri arasındaki farklar ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu tartışmalar, anonimlik imkânının fail üzerinde güçlü bir “yakalanmama”, “hesap vermeme” ve “dokunulmazlık” algısı yarattığını; bu algının da saldırgan davranışların eşiğini düşüren temel bir psikososyal tetikleyici olarak işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Kimliğin gizlenebilir olması, yalnızca hukuki yaptırım korkusunu azaltmakla kalmamakta; aynı zamanda failin eylemlerini ahlaki bir değerlendirmeye tabi tutma ihtiyacını da zayıflatmaktadır. Dijital ortamda görünmez kalma hissi, empatiyi besleyen yüz yüze etkileşim unsurlarını devre dışı bırakmakta ve saldırganlığın daha rahat, daha sert ve daha sistematik biçimde ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Güncel dijital kültür ise fail profilini yalnızca anonim aktörlerle sınırlı tutmayan yeni bir kırılmayı beraberinde getirmiştir. Çalıştayda vurgulandığı üzere, bireylerin fenomenleşme, geniş kitlelere ulaşma ve paylaştıkları içerikler üzerinden ekonomik kazanç elde etme imkânına sahip olmaları, kimliğiyle görünür olmayı tercih eden yeni bir fail tipolojisinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda zorbalık, gizlenmesi gereken bir davranış olmaktan çıkarak,

dikkat çekmenin, etkileşim üretmenin ve dijital kamusal alanda öne çıkmanın bir aracı hâline gelmektedir. Fail, anonimlikten sağlanan korumaya ihtiyaç duymadan, kimliğiyle sahneye çıkarak saldırganlığı performatif bir şiddet biçimine dönüştürmekte; hedef gösterme, alay etme, itibarsızlaştırma ve linç pratiklerini bir “içerik stratejisi” olarak kullanabilmektedir. Takipçi sayısının artması, beğeni ve paylaşım döngüsünün güçlenmesi, bu davranışları fail açısından yalnızca meşru değil, aynı zamanda rasyonel ve ödüllendirilen eylemler hâline getirmektedir.

Bu yeni fail tipolojisi, siber zorbalığın motivasyon zeminini daha da karmaşıktırmaktadır. Anonimlik üzerinden güç devşiren görünmez saldırganlık ile görünürlük üzerinden meşrulaştırılan performatif şiddet, dijital ekosistemde eş zamanlı olarak varlık göstermektedir. Bir yanda “yakalanmayacağım” algısıyla hareket eden gizli failler; diğer yanda “ne kadar çok tepki, o kadar çok görünürlük ve kazanç” mantığıyla hareket eden açık failler bulunmaktadır. Her iki durumda da saldırganlık, bireysel bir kontrol kaybı ya da anlık öfke patlaması olarak değil; dijital ortamın sunduğu imkânlarla uyum sağlayan bilinçli bir strateji olarak şekillenmektedir. Bu strateji, güç kazanma, statü elde etme ve sembolik ya da ekonomik sermaye biriktirme hedefleriyle doğrudan ilişkilidir.

Ortaya çıkan bu tablo, siber zorbalığın fail açısından yalnızca bir öfke boşaltma ya da eğlence pratiği olmadığını; dijital dünyada var olmanın, görünür olmanın ve güç üretmenin araçlarından biri hâline geldiğini göstermektedir. Anonimlik ve görünürlük arasındaki bu çift yönlü motivasyon alanı, siber zorbalığı hem bireysel psikolojiyle hem de dijital ekonomi, platform tasarımları ve algoritmik teşvik mekanizmalarıyla birlikte ele almayı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle siber zorbalıkla mücadele, yalnızca kimlik gizliliğini daraltmaya ya da cezai yaptırımları artırmaya indirgenemeyecek ölçüde karmaşık bir sorun alanına işaret etmektedir. Etkili bir müdahale çerçevesi, hem anonimlikten beslenen saldırganlığı sınırlayan yapısal önlemleri hem de görünürlük üzerinden ödüllendirilen zorbalık pratiklerini görünmez kılan, teşvik zincirlerini kıran ve dijital ortamda güç ile sorumluluk arasındaki dengeyi yeniden kuran bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır.

Failin eylemlerinin niteliğine ilişkin yapılan çözümlemeler, dijital bağlamda “kasıt” unsurunun nasıl belirsizleştiğini ve klasik hukukî-etik ayrımların neden yetersiz kaldığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Çalıştayda katılımcıların üzerinde uzlaştığı tanım çerçevesinde, siber zorbalık eylemlerinin “zaman zaman kasıtlı, zaman zaman farkında olmadan kişilerin vatandaşlık haklarını ihlal eden” bir yapıya sahip olduğu özellikle vurgulanmıştır. Tanımda yer alan “farkında olmadan” ifadesi, dijital ortamda gerçekleştirilen eylemlerin sonuçlarıyla niyet

arasındaki kopukluğa işaret etmektedir. Özellikle dijital okuryazarlığı ve etik farkındalığı yeterince gelişmemiş yaş gruplarında, yapılan davranışın hukuki, psikolojik ve toplumsal sonuçlarının öngörülememesi, eylemin bilinçli bir zarar verme iradesi taşımaksızın gerçekleşmesine neden olabilmektedir. Bu durum, literatürde kimi zaman “bilinçsiz kötülük” olarak tanımlanan, niyetle sonuç arasındaki asimetrinin belirginleştiği bir davranış biçimini gündeme getirmektedir. İzinsiz bir fotoğraf paylaşımının, bir mesajlaşma grubunda sistematik biçimde dışlamanın ya da doğruluğu teyit edilmemiş bir söylentiye dolaşıma sokmanın suç teşkil edebileceğinin farkında olmayan “dijital yerliler”, bu eylemleri çoğu zaman dijital sosyalleşmenin sıradan ve zararsız bir parçası olarak algılamaktadır. Oysa bu pratikler, mağdur açısından mahremiyet ihlali, itibarsızlaştırma ve psikolojik zarar gibi ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Çalıştay bulguları, bu tür davranışların bireysel ahlaki zafiyetlerden ziyade sistematik bir eğitim, rehberlik ve dijital etik eksikliğinin ürünü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede failin her zaman “kötü niyetli” bir özne olarak konumlandırılmasının analitik olarak yetersiz kaldığı; dijital dünyada kasıt unsurunun, pedagojik ve kültürel boyutları hesaba katılmadan değerlendirilemeyecek kadar karmaşık bir yapı sergilediği anlaşılmaktadır.

Fail motivasyonlarını besleyen ya da frenleyemeyen en belirleyici dış etkenlerden biri, aile kurumunun dijital dönüşüm karşısında yaşadığı uyum sorunu ve buna eşlik eden iletişim krizidir. Çalıştay sürecinde paylaşılan saha gözlemleri, ebeveynlerin çocukların dijital yaşamlarına büyük ölçüde yabancı kalmasının, siber zorbalıkla mücadelede ciddi bir kırılganlık alanı yarattığını açık biçimde ortaya koymaktadır. Çoğu ebeveyn, “dijital göçmen” konumunda kalarak “dijital yerli” olan çocuklarının kullandığı platformların dili, hızı ve etkileşim mantığını anlamakta zorlanmakta; bu kopukluk, ebeveyn-çocuk ilişkisini sağlıklı bir rehberlik zemininden uzaklaştırmaktadır. Dijital dünyaya ilişkin bu yabancılık hâli, ebeveynlerin çoğu zaman iki uç tepki arasında savrulmasına neden olmaktadır: ya kontrolsüz bir serbestlik ya da sert ve mutlak yasaklar. Her iki yaklaşım da çocukların dijital risklerle baş etme kapasitesini güçlendirmek yerine, sorunu derinleştiren bir etki üretmektedir.

Çalıştay raporlarında sıklıkla vurgulanan “ekran süresinin azaltılması” ve “güvenli internet kullanımının teşvik edilmesi” gibi önerilerin ötesinde, asıl belirleyici sorunun ebeveyn ile çocuk arasında kurulan güven ilişkisi ve iletişim dili olduğu net biçimde ortaya konulmaktadır. Çocukların maruz kaldıkları ya da tanık oldukları siber zorbalık deneyimlerini aileleriyle paylaşmaktan kaçınmalarının temel nedenlerinden biri, ebeveyn otoritesinin vereceği tepkiye yönelik duyulan çekince ve korkudur. Mağdur ya da tanık konumundaki çocuklar, yaşananları

dile getirdiklerinde bilgisayarlarının ya da telefonlarının ellerinden alınacağı, çevrimiçi dünyadan tamamen koparılacakları endişesini taşımaktadır. Bu korku, yalnızca mağduriyetin görünmez kalmasına yol açmamakta; aynı zamanda fail açısından sessizliğin sürekliliğini garanti eden bir zemin yaratmaktadır. Fail, mağdurun “cihazını kaybetme korkusu” nedeniyle susacağını ve durumu aileye ya da yetkili bir yetiştikine aktarmayacağını öngörebilmekte; bu durum, cezasızlık algısını güçlendirerek zorbalık davranışlarının devam etmesine imkân tanımaktadır.

Ortaya çıkan bu sessizlik sarmalı, siber zorbalığın aile içinde erken aşamada fark edilmesini ve müdahale edilmesini engelleyen en kritik yapısal sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle çalıştayda önerilen “velilere yönelik dijital ebeveynlik programları”, yalnızca teknik düzeyde bir dijital okuryazarlık eğitimi olarak tasarlanmamalıdır. Böyle programların, çocukla suçlayıcı olmayan, dinleyen, güvene dayalı ve destekleyici bir ilişki kurma becerisini merkeze alan bir yaklaşımı içermesi gerekmektedir. Ailenin, çocuğun dijital dünyadaki varlığını başlı başına bir tehdit olarak gören yasaklayıcı bir otorite konumundan; riskleri birlikte tanımlayan, çözüm yollarını birlikte geliştiren ve çocuğa rehberlik eden bir aktöre evrilmesi, fail motivasyonlarını kırmanın ve mağduriyetin erken aşamada görünür kılınmasının ön koşulu olarak öne çıkmaktadır. Bu dönüşüm sağlanmadığı sürece, dijital ortamlarda güç, görünürlük ve cezasızlık üzerinden beslenen siber zorbalık pratiklerinin sürdürülebilir biçimde engellenmesi güçleşmektedir.

Eğitim sisteminin ve öğretmenlerin konumu, fail motivasyonlarını dönüştürme potansiyeli en yüksek alanlardan biri olarak öne çıkmakta; buna karşın mevcut uygulamalarda teori ile pratik arasındaki gerilim nedeniyle en kırılgan müdahale alanlarından birini oluşturmaktadır. Çalıştay sürecinde öğretmenlere ilişkin paylaşılan gözlemler, eğitim sisteminin bu konudaki kapasite sınırlarını ve yapısal zorlukları görünür kılmaktadır. Katılımcıların aktardığı deneyimlere göre öğretmenlere zorbalıkla mücadele ve sınıf içi istenmeyen davranışlarla baş etme konularında çeşitli eğitimler verilmesine rağmen, bu eğitimlerde aktarılan ilke ve yaklaşımların sınıf pratiğine yönelik iyileştirme ihtiyacı tespit edilmiştir. Bu durum, yalnızca bireysel öğretmen tutumlarıyla açıklanamayacak; sistemsel desteğin güçlendirilmesi ve zaman baskısı ilişkili daha derin bir soruna işaret etmektedir.

Çalıştayda bu tabloyu tanımlamak için kullanılan “bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsedmenin sorunları” ifadesi, katılımcıların eğitimle ilgili algısını özetlemektedir. Bir öğretmenin siber zorbalığın tanımını, türlerini ve hukuki boyutlarını teorik

olarak bilmesi, bilişsel düzeyde bir yeterlilik sağlamaktadır; ancak bu bilgi, sınıf ortamında gerçek bir vakayla karşılaşıldığında tek başına işlevsel olmamaktadır. Mağdur bir öğrencinin öğretmene sığındığı, bir fail davranışının ortaya çıktığı ya da sınıf içi dengelerin hızla bozulduğu anlarda, öğretmenin duyuşsal ve eylemsel düzeyde doğru refleksler geliştirebilmesi belirleyici hâle gelmektedir. Bu noktada empati kurabilme, krizi tırmandırmadan yönetebilme, mağduru koruyucu ve faili dönüştürücü bir yaklaşım benimseyebilme becerileri, salt teorik bilgiden çok daha kritik bir rol üstlenmektedir.

Çalıştay tartışmaları, eğitimcilerin müdahale süreçlerinde iki uç eğilim arasında sıkışabildiğini de ortaya koymaktadır. Bir yanda faili yalnızca “cezalandırılması gereken bir suçlu” olarak görme eğilimi, davranışın ardındaki psikososyal nedenleri göz ardı ederek dışlayıcı ve etiketleyici sonuçlar doğurabilmektedir. Diğer yanda ise eylemi “çocukça bir şakalaşma” olarak küçümseme refleksi, zorbalığın yarattığı zararı görünmez kılmakta ve mağduriyetin derinleşmesine yol açmaktadır. Her iki yaklaşım da siber zorbalığın karmaşık doğasını kavramakta yetersiz kalmakta; onarıcı adalet, arabuluculuk ve pedagojik dönüşüm odaklı mekanizmaların devreye girmesini engellemektedir. Bu nedenle çalıştayda dile getirilen ortak görüş, öğretmenlere yönelik müdahale kapasitesinin yalnızca bilgi aktarımıyla değil; duygusal farkındalığı, etik muhakemeyi ve uygulamaya dönük becerileri güçlendiren bütüncül pedagojik modellerle desteklenmesi gerektiği yönündedir. Eğitim sistemi, öğretmeni yalnız bırakmayan, net yol haritaları sunan ve müdahale süreçlerinde kurumsal destek sağlayan bir yapı oluşturmadıkça, fail motivasyonlarını dönüştürme potansiyelinin tam anlamıyla hayata geçirilmesi mümkün görünmemektedir.

Okullarda gözlemlenen müdahale eksikliği ve uygulamalardaki tutarsızlık, fail açısından “yaptığım yanıma kâr kalıyor” algısını güçlendiren en kritik etkenlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Çalıştay sürecinde dile getirilen değerlendirmeler, zorbalık davranışlarının yeterince erken fark edilmemesi ya da karşılık bulmaması durumunda failin eylemlerini sürdürme ve yoğunlaştırma eğiliminin belirgin biçimde arttığını göstermektedir. Bu nedenle çalıştayda önerilen “öğretmenlerin dijital risk okuryazarlığını güçlendirecek pratik eğitimler” ile “okullarda periyodik farkındalık oturumları”, yalnızca reaktif değil fail motivasyonunu daha oluşturma aşamasında kırmayı hedefleyen önleyici ve stratejik müdahaleler olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, zorbalık ortaya çıktıktan sonra müdahale etmek yerine, davranış kalıplarını erken aşamada dönüştürmeyi amaçlayan bir perspektife dayanmaktadır.

Söz konusu eğitim ve farkındalık çalışmalarının biçimi ise en az içeriği kadar belirleyici bir unsur olarak tartışılmıştır. Çalıştayda paylaşılan Avusturya örneğindeki “medya kahramanı” modeli, didaktik ve tek yönlü anlatıların ötesine geçen, akran etkileşimine dayalı ve gençlerin kullandığı dili yakalayabilen bir yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Fail motivasyonunun büyük ölçüde akran grubu içindeki güç ilişkilerinden, popülerlik arzusundan ve grup içi kabul görme ihtiyacından beslendiği dikkate alındığında çözümün de aynı düzlemde geliştirilmesi gerekmektedir. Pozitif rol modellerin, akranlar arasından seçilerek görünür kılınması; zorbalığın statü kazandıran değil sosyal olarak dışlayıcı bir davranış biçimi olarak algılanmasını sağlayabilecek güçlü bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Okulun yalnızca akademik başarının ölçüldüğü bir mekân olmanın ötesine geçerek çocukların kendilerini güvende hissettikleri, öğretmenlerin riskleri erken aşamada fark edebildikleri ve müdahale edebildikleri bir yaşam alanına dönüşmesi, zorbalık kültürünü besleyen yapısal köklerin kurutulması açısından temel bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bu dönüşüm, öğretmenlerin yalnızca bilgi aktaran aktörler olmaktan çıkarak dijital dünyadaki davranış kalıplarını analiz edebilen, akran dinamiklerini okuyabilen ve duygusal zekâsıyla süreci yönetebilen rehberler hâline gelmesini zorunlu kılmaktadır. Böyle bir pedagojik yaklaşım, failin zorbalık üzerinden statü kazanma ve güç devşirme stratejisini işlevsiz hâle getirecek; okul iklimini ise caydırıcı, kapsayıcı ve onarıcı bir zemine taşıyacaktır.

Failin yarattığı etkinin kapsamı, okul içi bir disiplin ihlali ya da geçici bir davranış problemi çerçevesiyle sınırlandırılmayacak ölçüde derin ve yıkıcıdır. Çalıştayda yürütülen tartışmalarda, fail davranışlarının mağdur üzerindeki etkileri ele alınırken bireysel düzeyde özgüven kaybı, öz saygının zedelenmesi, yoğun kaygı ve korku hâli gibi sonuçların yanı sıra psikosomatik belirtiler, travma ve çeşitli psikolojik bozuklukların ortaya çıkabildiği vurgulanmıştır. Daha da çarpıcı olanı, bazı vakalarda bu sürecin öz kıyım düşüncelerine ve hatta intihara varabilen durum ve koşullara zemin hazırlayabileceğinin endişeyle dile getirilmiş olmasıdır. Bu tablo, siber zorbalığın mağdur açısından yalnızca psikolojik bir sarsıntı değil doğrudan yaşam hakkını tehdit edebilen bir risk alanı olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Failin çoğu zaman “eğlence”, “şaka” ya da “abartılacak bir şey değil” şeklinde çerçevelediği eylemin, başka bir bireyin hayatında geri dönüşü zor ya da imkânsız sonuçlar doğurabilmesi, eğitim sisteminin vermesi gereken en temel ve en hayati mesajlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu farkındalığın yalnızca cezalandırma ya da korkutma temelli

yaklaşımlarla kazandırılması ise hem sınırlı hem de sürdürülebilir olmayan bir duruma neden olmaktadır. Çalıştayda öne çıkan ortak görüş, bu bilincin empati geliştirmeyi merkeze alan müfredat çalışmalarıyla desteklenmesi gerektiği yönündedir. Failin, ekranın arkasındaki bir “kullanıcı adı”nın, duyguları olan, acı çekebilen ve kırılgan bir insanı temsil ettiğini içselleştirebilmesi; dijital kültürün beslediği duyarsızlaşmayı kırabilecek temel eşiklerden biri olarak görülmektedir. Böyle bir pedagojik yaklaşım, zorbalığı yalnızca yasaklanan bir davranış değil başkasının varoluşuna zarar veren ciddi bir etik ihlal olarak kavratmayı mümkün kılacak; fail motivasyonlarını dönüştürmede kalıcılık sağlayacaktır.

Sonuç olarak gerçekleştirilen bütüncül değerlendirme, fail motivasyonlarının tek başına “kötücül bir bireysel tercih” olarak açıklanamayacağını; bu motivasyonların, dijital kültürün hız, haz, görünürlük ve anonimlik ekseninde şekillenen değerler sistemiyle doğrudan ilişkili bir yan etki olduğunu ortaya koymaktadır. Fail, bir yandan anonimlik zırhının ardına gizlenerek hukuki ve toplumsal sorumluluktan kaçabilmekte; diğer yandan beğeni, yorum ve paylaşım sayıları üzerinden dijital narsisizmini besleyerek saldırgan davranışlarını pekiştirmektedir. Bu iki yönlü dinamik, bireysel eğilimlerin ötesinde dijital ortamların teşvik edici yapılarıyla birlikte işleyen yapısal bir soruna işaret etmektedir. Aile içindeki denetim ve iletişim eksikliği ile okul ortamında gözlemlenen müdahale yetersizliği ve teori-pratik kopukluğu, bu dinamikleri daha da güçlendirerek siber zorbalığın rastlantısal bir davranış olmaktan çıkıp sistematik bir pratik hâline gelmesine zemin hazırlamaktadır.

Çalıştay sürecinde ortaya konulan ortak vizyon, çözümün yalnızca yasaklayıcı önlemlerde, cihazların elden alınmasında ya da disiplin cezalarında aranamayacağını açık biçimde ortaya koymaktadır. Etkili ve sürdürülebilir bir mücadele için esas olan, “bilginin eyleme, duyguların ise kelimeyle ifade edilebildiği” bir eğitim ve iletişim kültürünün inşa edilmesidir. Böyle bir kültür, faili yalnızca suçlu olarak etiketleyip dışlamak yerine, onu bu davranışlara iten sevgi, ilgi, aidiyet ve statü ihtiyacı gibi boşlukları sağlıklı ve yapıcı yollarla doldurmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda aileyi ve okulu ortak bir etik ve güvenlik paydasında buluşturan bu yaklaşım, siber zorbalıkla mücadeleyi tekil müdahalelerden çıkararak bütüncül ve koordineli bir ulusal dijital güvenlik ekosistemi çerçevesine taşımaktadır.

Bu ekosistem perspektifinde aileler, dijital dünyayı yasaklarla kontrol etmeye çalışan otoriteler değil riskleri birlikte yöneten, çocuğa rehberlik eden aktörler olarak konumlanmaktadır. Öğretmenler, zorbalık karşısında yalnızca izleyen ya da reaktif biçimde cezaya başvuran figürler olmaktan çıkarak süreci yöneten, erken uyarı işlevi gören ve onarıcı pedagojik araçları

devreye sokabilen yönlendiriciler hâline gelmektedir. Öğrenciler ise ne “zorba” ne de “mağdur” kimliğine hapsedilmekte; hak ve sorumluluklarının farkında olan, empati kurabilen ve dijital ortamda etik davranış sergileyen sorumlu dijital yurttaşlar olarak güçlendirilmektedir. Bu yaklaşım, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca bugünün sorunlarına yanıt vermekle kalmayıp geleceğin dijital toplumunu şekillendirecek kalıcı bir değer ve güvenlik zemini oluşturma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

6.5 Ekosistem ve Çözüm Önerileri ile Hukuki Durum ve Kurumsal Boşluklar

Dijital çağın tetiklediği iletişimsel devrim, bireyler arası etkileşim biçimlerini dönüştürmekle kalmamış; toplumsal bağların kurulma, sürdürülme ve denetlenme biçimlerini de köklü biçimde yeniden yapılandırmıştır. Bu dönüşüm sürecinde ortaya çıkan güvenlik açıkları, normatif boşluklar ve denetim eksiklikleri, siber zorbalığı çağdaş toplumların karşı karşıya olduğu en karmaşık ve en kırılgan sorun alanlarından biri hâline getirmiştir. Siber zorbalık, artık yalnızca bireysel düzeyde ele alınabilecek bir pedagojik sapma, ergenlik dönemi davranış sorunu ya da münferit bir iletişim kazası olarak değerlendirilemeyecek ölçüde; kurumsal işleyişleri zorlayan, hukuki çerçeveleri aşındıran ve dijital kültürün ürettiği yeni güç, görünürlük ve statü ilişkileriyle beslenen sistematik bir kriz alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital ortamların sunduğu hız, anonimlik ve yayılım kapasitesi, zorbalık eylemlerini zamansal ve mekânsal olarak sınırsızlaştırırken, mağduriyetin etkilerini de derinleştirmekte ve kalıcı hâle getirmektedir.

İçişleri Bakanlığı destekleriyle Düzce Valiliği koordinasyonunda gerçekleştirilen ve kamu kurumlarından akademiye, eğitimcilerden sivil toplum temsilcilerine kadar geniş bir paydaş yelpazesini bir araya getiren çalıştay süreci, bu krizin doğasına ilişkin güçlü ve ortak bir farkındalık üretmiştir. Çalıştay kapsamında yürütülen tartışmalar, siber zorbalıkla mücadelenin geleneksel, tek aktörlü ve ağırlıklı olarak olay sonrası müdahaleye dayalı reaktif yaklaşımların yerine güçlendirilmiş, bütüncül bir yaklaşımı net biçimde ortaya koymaktadır.

Sahadan gelen somut veriler, uygulayıcıların deneyimleri ve farklı disiplinlerden beslenen teorik çerçevelerin birlikte değerlendirilmesi, sorunun çözümünün ancak önleyici, koruyucu ve onarıcı boyutları birlikte içeren bütünleşik bir yaklaşım ile mümkün olabileceğini göstermektedir. Kurumların kendi dar yetki alanlarında sınırlı müdahaleleri; sorunun yapısal niteliği karşısında yetersiz kalmakta, hatta kimi durumlarda sorunun görünmez olmasına ve kronikleşmesine zemin hazırlamaktadır.

Çalıştay bulgularının işaret ettiği temel gereklilik, tüm mekanizmalarını, yerel yönetimleri, eğitim sistemini, sivil toplumu, aileleri ve teknoloji sağlayıcılarını kapsayan çok paydaşlı bir yönetim modelinin inşa edilmesidir. Böyle bir model, yalnızca cezai yaptırımlara dayalı bir güvenlik yaklaşımını değil erken uyarı sistemlerini, eğitim temelli önleyici stratejileri, mağduru güçlendiren onarıcı mekanizmaları ve fail davranışlarını dönüştürmeye odaklanan pedagojik araçları birlikte ele almalıdır. Hukuki altyapıdaki tanımsal muğlaklıklar, kurumlar arası koordinasyonda ve sahada uygulanabilirliği sınırlı kalan çözüm mekanizmaları, çalıştay sürecinde mücadelenin önündeki en büyük yapısal bariyerler olarak öne çıkmıştır. Bu bariyerler aşılmadığı sürece, geliştirilen politikaların kalıcı ve etkili sonuçlar üretmesi güçleşmektedir.

Bu çerçevede siber zorbalıkla mücadele, geçici tedbirlerle yönetilebilecek dar bir güvenlik meselesi olarak değil; uzun vadeli, çok katmanlı ve bütüncül bir toplumsal dönüşüm meselesi olarak ele alınmalıdır. Eğitim politikalarından dijital platform tasarımlarına, aile içi iletişim modellerinden kurumsal iş birliği mekanizmalarına kadar uzanan geniş bir alanda eş zamanlı müdahaleler gerektiren bu süreç, aynı zamanda etik, hak temelli ve insan odaklı bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Çalıştayın ortaya koyduğu perspektif, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca mevcut riskleri azaltmayı değil; güvenli, kapsayıcı ve sorumluluk bilinciyle şekillenen bir dijital kamusal alanın inşasına katkı sunmayı hedeflemesi gerektiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Böyle bir yaklaşım, bugünün sorunlarına yanıt vermekle kalmayacak; geleceğin dijital toplumunu şekillendirecek değerler sisteminin de temelini oluşturacaktır.

Mevcut durumun kurumsal analizi derinleştirildiğinde, siber zorbalıkla mücadeledeki en kritik stratejik kırılganlığın koordinasyon konusu ile veriye dayalı politika üretimindeki ihtiyaç kaynaklı olduğu açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Hâlihazırda Millî Eğitim, emniyet birimleri, sağlık sistemi ve adli merciler, siber zorbalık vakalarını kendi kurumsal siloları içerisinde, çoğu zaman birbirini tamamlamayan ve eş zamanlı işlemeyen prosedürlerle ele almaktadır. Bu parçalı yapı, vakaların bütüncül biçimde değerlendirilmesini engellemekte; her kurumun kendi yetki alanı içinde sınırlı bir müdahale üretmesine neden olmaktadır. Çalıştay sürecinde dile getirilen gözlemler, bu yaklaşımın siber zorbalık gibi hızlı yayılan, çok aktörlü ve dijital izler üzerinden ilerleyen bir sorun karşısında yapısal olarak yetersiz kaldığını göstermektedir.

Çalıştay çıktılarında ısrarla vurgulanan ortak görüş, siber zorbalıkla etkili mücadelenin yalnızca hukuki yaptırımlar üzerinden kurgulanamayacağı yönündedir. Başarılı bir mücadele için çocukların kendilerini güvende hissedebildikleri, okul–aile–kolluk–savcılık–Millî Eğitim–

BTK arasında bilgi akışının hızlı, şeffaf ve kesintisiz biçimde sağlandığı bütünleşik bir stratejik çerçevenin oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.

Kurumlar arası entegrasyon kısıtlılığı, yalnızca mağdurun korunmasını geciktirmemekte; aynı zamanda fail açısından cezasızlık algısını güçlendiren bir ortam da üretmektedir. Çalıştayda öne çıkan değerlendirmeler, siber zorbalıkla mücadelede veriye dayalı karar alma mekanizmalarının eksikliğinin, politika üretim süreçlerini de zayıflattığını göstermektedir. Ortak bir vaka izleme sistemi, standartlaştırılmış veri setleri ve kurumlar arası paylaşılabılır göstergeler olmaksızın geliştirilen müdahaleler, geçici ve reaktif kalma riski taşımaktadır.

Bu çerçevede Düzce'nin pilot bölge olarak konumlandırılması ve burada geliştirilen koordinasyon modelinin stratejik önemi daha da belirginleşmektedir. Yerel yönetimlerin mahalle temelli bilgilendirme faaliyetleriyle desteklenen, okul-aile-kolluk-sosyal hizmet hattını eş zamanlı çalıştırmayı hedefleyen bu yaklaşım, siber zorbalıkla mücadelede yerelden ulusala taşınabilecek işlevsel bir yönetim modeli sunmaktadır. Çalıştayda ortaya konulan ortak kanaat, bu deneyimin yalnızca yerel bir iyi uygulama olarak kalmaması; ulusal düzeyde bir politika belgesine dönüştürülerek kurumsal hafızaya kazandırılması gerektiği yönündedir. Böyle bir adım, siber zorbalıkla mücadelede hem koordinasyonu kuvvetlendirecek; hem de veriye dayalı, hızlı ve koruyucu refleks gelişimine katkı sunacaktır.

Öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin konuya ilişkin kavramsal ve hukuki farkındalığa büyük ölçüde sahip olmalarına karşın, bu bilgiyi somut durumlara aktarabilme ve kriz anlarında etkili biçimde kullanabilme noktasında güçlükler yaşadıkları görülmektedir. Çalıştay sürecinde paylaşılan saha gözlemleri, öğretmenlere zorbalıkla mücadele ve sınıf içi istenmeyen davranışlarla baş etme konusunda çeşitli eğitimler verildiğini; ancak aynı öğretmenlerin sınıf ortamında, gerçek bir vaka ile karşılaştıklarında bu eğitimlerde dile getirilen ilkeleri uygulamaya dökmekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Bu tablo, raporlarda pedagojik bir kırılma noktası olarak değerlendirilen ve “bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsetmenin sorunları” şeklinde ifade edilen yapısal açmazı somutlaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle, öğretmenler siber zorbalığın ne olduğu, hangi davranışları kapsadığı ve hangi riskleri barındırdığı konusunda bilişsel düzeyde donanımlı olsalar da; ağlayan, içine kapanmış bir mağdurla ya da inkâr eden, savunmaya geçen bir faille yüz yüze geldiklerinde süreci sakinleştirecek, güven tesis edecek ve onarıcı bir müdahaleyi devreye sokacak eylemsel yetkinliği sergilemekte zorlanabilmektedir. Bu durum, mağdur açısından okulun koruyucu bir alan olmaktan çıkmasına, yaşananların paylaşılmamasına ve “okulda duyulursa daha da kötü

olur” ya da “kimse beni gerçekten anlamaz” düşüncesiyle sessizliğin tercih edilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle çalıştayda dile getirilen çözüm önerileri arasında yer alan “öğretmenlerin dijital risk okuryazarlığını güçlendirecek pratik eğitimler”, salt bilgilendirme seminerleriyle sınırlı kalmamalı; vaka temelli öğrenme, rol canlandırmaları, simülasyonlar ve disiplinler arası kriz senaryoları aracılığıyla öğretmenlerin eylemsel yetkinliklerini güçlendirmeyi hedefleyen bütünlüklü bir kapasite geliştirme süreci olarak tasarlanmalıdır.

Hukuki boyut, mücadelenin caydırıcılık ayağını zayıflatan bir diğer temel sorundur. Türk Ceza Kanunu’nda doğrudan “siber zorbalık” adı altında tanımlanmış müstakil bir suç tipinin bulunmaması, savcıların ve hakimlerin mevcut eylemleri “hakaret”, “tehdit”, “özel hayatın gizliliğini ihlal” veya “kişilerin huzur ve sükununu bozma” gibi klasik suç başlıkları altında değerlendirmesine yol açmaktadır. Ancak sahadan gelen veriler, siber zorbalığın doğasının (anonimlik, dijital hafıza) bu klasik kalıplara sığmadığını göstermektedir. Özellikle failin çocuk olduğu durumlarda, yargı sisteminin “cezalandırıcı” mı yoksa “onarıcı” mı olması gerektiği konusundaki ikilem devam etmektedir. Hukukçuların bir kısmı, eylemin “suçu özendirme, yeni suçlara zemin hazırlama ve suçu normalleştirme” riskine karşı daha net yaptırımlar talep ederken; eğitimciler çocuğun etiketlenmemesi için okul temelli disiplin süreçlerinin işletilmesini savunmaktadır. Bu ayrışma, ortak bir “müdahale protokolü” eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, eylemin fail tarafından “zaman zaman kasıtlı, zaman zaman farkında olmadan” gerçekleştirilmesi, yani kastın muğlaklığı, hukuki ispat süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Bu hukuki boşlukları derinleştiren ve ekosistemin en kontrolsüz değişkeni olan unsur ise teknoloji şirketlerinin ve sosyal medya platformlarının sorumluluğudur. Küresel örnekler üzerinden yapılan tartışmalarda, devletlerin egemenlik hakları ile teknoloji devlerinin kuralları arasındaki gerilim dikkat çekmektedir. Çin örneğinde olduğu gibi “kullanıcıların dijital ortama her girişlerinde vatandaşlık numaralarıyla kimlik doğrulaması yaptıkları” modeller, anonimliği ortadan kaldırarak siber zorbalığı azaltma potansiyeline sahip olsa da, demokratik toplumlarda “mahremiyet” ve “ifade özgürlüğü” kaygılarıyla çatışmaktadır. Diğer yanda, Batı menşeli platformların yerel hukuka uyumdaki dirençleri, şikâyet edilen içerikleri kaldırma hızlarındaki yavaşlık ve algoritmalarının zorbalığı (etkileşim getirdiği için) ödüllendiren yapısı, ulusal

mücadele stratejilerini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, çalıştay çıktılarında “*sosyal medya platformlarının ise ulusal standartlara göre hareket ettiği bütünleşik bir strateji*” vurgusu sadece bir temenni değil hukuki bir zorunluluk olarak kodlanmıştır. Platformların, çocukların kolayca erişebileceği, basitleştirilmiş "Siber Zorbalık Bildir" butonları entegre etmesi ve yerel temsilciliklerinin yetkilerinin artırılması, çözüm ekosisteminin teknik altyapısını oluşturmaktadır.

Çözüm önerileri noktasında, çalıştayın en somut, yenilikçi ve uygulanabilir çıktısı, mağdurun sessizliğini kırmaya yönelik geliştirilen mekanizmalardır. İstatistiklere yansımayan “karanlık sayı” (bildirilmemiş vakalar), sorunun gerçek boyutunu gizleyen en büyük perdedir. Mağdurların, “ailelerin tepkisinin belirsiz olması” ve en önemlisi “bilgisayarın/telefonun elinden alınması korkusu” nedeniyle yaşadıklarını gizlemeleri, müdahale zincirini daha en başından koparmaktadır. Bu kilitlenmeyi açmak için önerilen “Siber Güven Kutusu”, çocukların kimliklerini ifşa etmeden, anonim olarak ihbarda bulunabilecekleri, dijital veya fiziksel bir kanal olarak hayati önem taşımaktadır. Bu mekanizma, sadece bir şikâyet kutusu değil, aynı zamanda okul yönetimlerinin risk haritasını çıkarabilmesi, hangi sınıfta veya hangi dijital platformda yoğunlaşma olduğunu görebilmesi için bir “erken uyarı sistemi” işlevi görecektir. Buna ek olarak, Avusturya örneğindeki “medya kahramanı” modeli gibi akran temelli müdahale yöntemleri, çözümün sadece yetişkinler (öğretmen/polis) tarafından dayatılan bir disiplin süreci değil, gençlerin bizzat kendileri tarafından üretildiği bir kültürel dönüşüm olmasını hedeflemektedir. Akranların, zorbalığa uğrayan arkadaşlarına destek olması veya sessiz kalmayıp müdahil olması, dışsal denetimden çok daha etkili bir iç kontrol mekanizmasıdır.

Aile boyutunda ise çözüm, “yasaklayıcı” paradigmadan “rehberlik edici” paradigmaya geçişte yatmaktadır. Çalıştayda “ekran süresinin azaltılması ve güvenli internet kullanımının önemi” vurgulanırken, bunun sadece teknik bir kısıtlama olarak değil, bir iletişim stratejisi olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Ebeveynlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına yönelik “velilere yönelik dijital ebeveynlik programları”, aileyi denetleyici bir polis konumundan çıkarıp, çocuğun dijital dünyadaki tecrübelerini paylaşabildiği güvenli bir limana dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Zira çocuk, cihazının elinden alınmayacağını bildiğinde, karşılaştığı tehdidi ailesiyle paylaşmakta tereddüt etmemektedir. Bu güven ilişkisi, fail motivasyonlarını kıran en güçlü kalkandır; çünkü fail, mağdurun yalnız olmadığını ve arkasında bilinçli bir aile desteği olduğunu hissettiğinde, eylemi sürdürme cesaretini kaybetmektedir.

Sistemin bütünlüğünü sağlayacak olan nihai çerçeve ise, önleyici hizmetlerin ve farkındalık çalışmalarının sürekliliğidir. Siber zorbalıkla mücadele, bir “kampanya” mantığıyla, belirli haftalarda yapılan seminerlerle yürütülemez. Çalıştayda önerilen “okullarda periyodik farkındalık oturumları, kamu spotlarıyla toplumda davranış dönüşümü” ve STK’ların sahaya inmesi, mücadelenin toplumsal bir reflekse dönüşmesini hedefler. Burada amaç, siber zorbalığı sadece "suç" olduğu için değil insani değerlere ve “kişilerin vatandaşlık haklarına” aykırı olduğu için reddeden bir dijital etik bilinci oluşturmaktır. Mağdurun yaşadığı “fikirlerini dile getirme, temel öz saygı, psikolojik iyilik hali gibi en temel haklarının ihlaline” karşı toplumun topyekûn bir duruş sergilemesi, ekosistemin ruhunu oluşturur.

Sonuç olarak, incelenen raporların ve tartışmaların ortaya koyduğu vizyon; siber zorbalığın çözümünün, faili cezalandırmak ile mağduru iyileştirmek arasına sıkışmış dar bir koridorda değil; okulun, ailenin, hukukun ve teknolojinin eşgüdüm içinde çalıştığı geniş bir ekosistemde yattığını göstermektedir. Bu ekosistemde; yasal tanımlar netleşmiş, kurumlar arası veri akışı şeffaflaşmış, öğretmenler eylemsel yetkinlik kazanmış ve çocuklar güvenli bildirim kanallarına erişebilir hale gelmiştir. Önerilen model, “müdahale eden” anlayıştan “önleyen ve koruyan toplum” anlayışına geçişi simgelemekte; başarının ölçütünü ise yakalanan fail sayısında değil, “çocukların kendini güvende hissettiği” dijital alanların genişliğinde aramaktadır. Düzce çalıştay, bu ideal modelin inşası için gerekli olan tuğlaları –kurumsal iş birliği, yasal düzenleme, pedagojik dönüşüm ve teknolojik sorumluluk– tek tek tanımlayarak, ulusal düzeyde etki gücü olabilecek bir siber güvenlik stratejisinin temelini atmıştır.

Sonuç

Çalıştay kapsamında yürütülen çok paydaşlı tartışmalar, siber zorbalığın münferit vakalar ya da bireysel davranış bozuklukları üzerinden açıklanamayacak ölçüde karmaşık, yapısal ve çok katmanlı bir toplumsal sorun alanı olduğunu açık biçimde ortaya koymuştur. Dijitalleşmenin hız, anonimlik, yayılabilirlik ve kalıcılık gibi özellikleri, zorbalık pratiklerini yalnızca biçimsel olarak dönüştürmemiş; aynı zamanda mağduriyetin derinliğini, sürekliliğini ve etkisini niteliksel olarak ağırlaştırmıştır. Bu bağlamda siber zorbalık, pedagojik bir disiplin sorunu ya da teknik bir güvenlik açığı olmanın ötesinde; psikolojik iyilik hâlini, eğitim hakkını,

mahremiyeti ve kamusal güven duygusunu tehdit eden yapısal bir risk alanı olarak değerlendirilmelidir.

Çalıştay sürecinde ortaya çıkan bulgular, siber zorbalıkla mücadelede en kritik kırılma noktasının tanımsal ve terminolojik belirsizlikler olduğunu göstermektedir. Ortak ve bağlayıcı bir kavramsal çerçevenin yokluğu, müdahale süreçlerini geciktirmekte; öğretmenler, aileler, hukukçular ve kamu kurumları arasında eşgüdümü zayıflatmaktadır. Aynı vakaya farklı anlamlar yüklenmesi, ağır ihlallerin sıradanlaştırılmasına ve mağduriyetin görünmez olmasına yol açmaktadır. Bu nedenle çalıştayın en temel çıktılarından biri, siber zorbalığın dijital ortamın özgül niteliklerini dikkate alan, eğitim–hukuk–medya alanlarında ortak kullanılabilecek bir çerçeve tanıma duyulan ihtiyacın güçlü biçimde teyit edilmesidir.

Raporun ortaya koyduğu bir diğer kritik bulgu, bilgi ile eylem arasındaki yapısal durumdur. Öğretmenlerin, yöneticilerin ve ailelerin büyük ölçüde teorik farkındalığa sahip olmalarına rağmen gerçek vakalarla karşılaştığında nasıl ve hangi sırayla müdahale edecekleri konusunda tereddüt yaşadıkları görülmektedir. Bu durum, çalıştayda çarpıcı biçimde *“bilgiyi yalnızca kelimelere, duyguları ise yalnızca eylemlere hapsetmenin sorunları”* ifadesiyle tanımlanmıştır. Söz konusu durum, siber zorbalıkla mücadelenin bir “bilgi eksikliği” probleminden ziyade eylemsel yetkinlik ve kurumsal kapasite problemi olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla etkili bir mücadele, tek seferlik farkındalık seminerleriyle değil; uygulamalı, senaryo temelli, simülasyon ve vaka analizlerine dayalı kapasite geliştirme modelleriyle mümkün olabilir.

Çalıştay çıktıları, mağduriyetin yalnızca bireysel düzeyde değil; akademik ve toplumsal düzeyde de yıkıcı sonuçlar doğurduğunu güçlü biçimde ortaya koymaktadır. Siber zorbalığa maruz kalan bireylerde özgüven kaybı, yoğun kaygı, sosyal geri çekilme ve akademik başarısızlık yaygın biçimde gözlemlenmekte; bazı vakalarda bu süreç okuldan kopuşa ve öz kırım düşüncelerine kadar ilerleyebilmektedir. Dijital içeriklerin kalıcılığı ve kontrolsüz dolaşımı, mağduriyetin “geçici bir olay” olmaktan çıkıp süreklilik kazanan bir travma deneyimine dönüşmesine neden olmaktadır. Bu yönüyle siber zorbalık, pedagojik olduğu kadar ciddi bir halk sağlığı ve toplumsal güvenlik sorunu olarak ele alınmalıdır.

Fail davranışlarına ilişkin analizler ise zorbalığın çoğu zaman bireysel kötü niyetten ziyade dijital kültürün teşvik edici yapıları, görünürlük ekonomisi, sosyal onay mekanizmaları ve anonimlik algısıyla beslendiğini göstermektedir. “Eğlence”, “şaka” ya da “mizah” söylemleriyle meşrulaştırılan saldırgan pratikler, yalnızca mağduru değil; dijital kamusal alanın etik dokusunu da aşındırmaktadır. Bu nedenle çalıştayda ortaya çıkan ortak görüş, fail davranışlarının yalnızca cezalandırma yoluyla ele alınmasının yeterli olmadığı; empati, sorumluluk ve dijital etik temelli dönüştürücü müdahalelerin geliştirilmesi gerektiği yönündedir.

Hukuki düzlemde ise, Türk Ceza Kanunu’nda siber zorbalığı doğrudan tanımlayan müstakil bir düzenlemenin bulunmaması, uygulamada sınırları belirsizleştirmektedir. Mevcut mevzuat, siber zorbalığın özgül niteliklerini bütüncül biçimde karşılanmasını karşılamamaktadır. Özellikle çocuklar söz konusu olduğunda mağdurun korunması ve sürecin hızla yönetilmesi açısından sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte çalıştayda, geniş bir tanımın doğrudan ve ölçsüz biçimde ceza hukukuna taşınmasının yaratabileceği risklere de dikkat çekilmiş; hukuki düzenlemelerin pedagojik ve önleyici politikalarla birlikte, dengeli ve hak temelli bir çerçevede ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Tüm bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde, çalıştayın ortaya koyduğu temel sonuç; siber zorbalıkla mücadelenin tek bir kurumun, disiplinin ya da müdahale aracının sorumluluğuna bırakılamayacağıdır. Etkili ve sürdürülebilir bir mücadele, eğitim sistemi, aile, hukuk, kamu yönetimi, yerel yönetimler, sivil toplum ve dijital platformların eşgüdüm içinde çalıştığı çok paydaşlı bir ekosistem yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Düzce özelinde geliştirilen pilot model, bu bütüncül yaklaşımın yerel düzeyde nasıl somutlaştırılabileceğine dair güçlü bir referans çerçevesi sunmaktadır.

Sonuç olarak bu çalıştay, siber zorbalıkla mücadelenin yalnızca mevcut vakalara müdahale etmeyi değil; güvenli, kapsayıcı ve etik bir dijital kamusal alanın inşasını hedefleyen uzun vadeli bir kamusal sorumluluk alanı olduğunu ortaya koymuştur. Ortaya konulan analizler ve öneriler, Düzce ölçeğinde geliştirilen deneyimlerin ulusal düzeyde politika üretimine katkı sunabilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede siber zorbalıkla mücadele, geçici projelerle sınırlı bir faaliyet alanı olarak değil; çocukların ve gençlerin kendini güvende hissettiği, kurumların koordineli çalıştığı ve dijital yurttaşlık bilincinin güçlendiği bir toplumsal dönüşüm süreci olarak ele alınmalıdır.

**SİBER ZORBALIKLA
MÜCADELEDE
ORTAK STRATEJİ
PROJESİ**